

En tematisk undersökning av
kultursamverkansmodellens
utvecklingsbidrag 2017–2021

Jästen i modellen

KULTURRÅDET

Innehåll

1. Sammanfattning	4
2. Inledning	9
2.1. Vad är "regionala utvecklingsbidrag" och varför ska de undersökas?.....	9
2.2. Syfte och frågor	9
2.3. Tillvägagångssätt, metod.....	10
2.4. Avgränsningar	10
2.5. Rapportens disposition	11
3. Bidragets ändamål och reglering	12
3.1. Ändamål och reglering i Stockholm	12
3.2. Bidragets ändamål och reglering i kultursamverkansregioner.....	12
3.3. Regeringens särskilda prioriteringar.....	14
3.4. Sammanfattningsvis: Styrningen är komplex och detaljerad.....	14
4. Resultat: Komplex styrning kräver komplex beredning	15
4.1. Behovet av kompetens i beredningsprocessen.....	15
4.2. Bedömningen av ansökningar är komplex	15
4.3. Ett omtag om styrningen behövs.....	16
5. Resultat: Kultursamverkansregionernas syn på utvecklingsbidraget och dess utvecklingsbehov ...	18
5.1. Om enkäten.....	18
5.2. Samtal med regionala företrädare	18
5.3. Sammanvägda synpunkter från enkät och samtal med regionala företrädare ..	19
5.4. Uppfyllande av syfte och mål med bidraget.....	19
5.4.1. Kulturpolitiska mål, regionala prioriteringar, infrastruktur	19
5.4.2. Andra mål och prioriteringar	20
5.4.3. Kulturrådets hantering	20
5.5. Sammanfattning	20
6. Resultat: Regionala utvecklingsbidragsbidrag ur projektägares (kulturaktörers) perspektiv	22
6.1. Om intervjuade projektägare	22

6.2. Kulturrådet som bidragsgivare.....	22
6.2.1. Administrativt enkelt, men ökad kontakt önskvärd	22
6.2.2. Lång projekttid möjliggör agilt arbetssätt.....	23
6.2.3. Enkel redovisning, men ökat kunskapsutbyte önskas.....	23
6.3. Vad har förändrats genom projekten? Två exempel	24
6.4. Prioriteringar – övergripande och specifika	24
6.5. Konstområden med svag regional infrastruktur: Dans, bild och form.....	25
6.5.1. Bild och form	25
6.5.2. Dans	27
6.6. Sammanfattningsvis: Utvecklingsbidraget har stor betydelse för konst- och kulturområden med en svag regional infrastruktur	27
7. Bedömningar och förslag	29
7.1. Förändrad styrning för ökad måluppfyllelse.....	29
7.1.1. Strategiska utvecklingsområden för verksamhetsbidragen bör vara vägledande även för utvecklingsbidragen	29
7.1.2. Kulturpolitiska målen och samtliga främjandesatser bör vara vägledande i bedömningen.....	29
7.1.3. Regeringens specifika prioriteringar för bidraget omhändertas redan av annan styrning och är administrativt resurskrävande.....	30
7.1.4. "Ökade" möjligheter är överflödigt.....	30
7.2. Kulturrådet fortsätter utveckla arbetssätt.....	31
7.2.1. Nya blanketter för ansökningar och redovisning	31
7.2.2. Långsiktighet önskvärd och kan utvecklas	31
7.2.3. Kunskapsuppbyggnad och -utbyte mellan utvecklingsprojekt.....	31
7.2.4. Utvecklad information om Kultursamverkansmodellen och de regionala utvecklingsbidragen.....	31
7.2.5. Ökade personella resurser krävs	32
Bilagor	33
1. BILAGA, Delrapport: Beviljade utvecklingsbidrag 2017–2021	33
2. Bilaga: Intervjuade projektägare	47

1. Sammanfattning

Syfte

Kulturrådet fick inför 2022 i uppdrag att ”genomföra en uppföljning, analysera resultaten, samt eventuellt föreslå förändringar av bidragsgivningen av tidsbegränsade bidrag till strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse 2017–2021, inom ramen för anslag 1:6 Bidrag till regional kulturverksamhet”. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) den 30 september 2022 i form av en rapport. Regeringsuppdraget sammanföll med att Kulturrådet, efter samråd med samverkansrådet och regionerna, beslutat att regionala utvecklingsbidrag skulle vara fokus för den årliga tematiska undersökning som genomförs årligen som ett komplement till övrig uppföljning av kultursamverkansmodellen.

Föreliggande rapport är en fortsättning på och fördjupning av rapporten till regeringen, och behandlar frågan om behovet av förändringar av bidragsgivningen. Rapporten utgör även ett underlag till den översyn av kultursamverkansmodellen som regeringen beslutade om i juli 2022, och som bland annat ska analysera och föreslå om utvecklingsbidragens syfte och hantering bör förändras.

Fokus för vår undersökning är om bidragsgivningen behöver förändras för att i högre grad bidra till det ändamål som regeringen angett i kultursamverkansförordningen: ”Fördelningen av statsbidraget ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer” (4 §).

De nationella kulturpolitiska målen är:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser,
- bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Det huvudsakliga ändamålet är således tvådelat och preciseras i 11 §: ”Vid fördelning av tidsbegränsade utvecklingsbidrag ska Statens kulturråd särskilt beakta de nationella kulturpolitiska målen som rör kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet”. Ytterligare styrning är de särskilda prioriteringar för utvecklingsbidrag som regeringen årsvis angett i Kulturrådets regleringsbrev.

För att underlätta handläggning har Kulturrådet tagit fram riktlinjer för bidraget som syftar till att tydliggöra hur vi uttolkar regelverk. Där definieras ”strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse” som ”[p]rojekt som har effekter som sträcker sig utöver de enskilda verksamheternas organisatoriska utveckling och som bidrar till att främja en kulturpolitiskt värdefull utveckling som relaterar till de nationella kulturpolitiska målen”. Max tre år beviljar Kulturrådet bidrag till projekten.

Ett ytterligare syfte med undersökningen är att i högre grad ta tillvara och sprida den kunskap som byggs genom utvecklingsprojekten.

Tillvägagångssätt

För att uppnå syftet har vi intervjuat företrädare för både kultursamverkansregioner och kulturproducerande verksamheter. Intervjuerna med representanter för kultursamverkansregioner fokuserade på:

- Hur bidraget styrs i dag med det å ena sidan breda anslaget (nationella kulturpolitiska målen, med särskilt beaktande av konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet) och de årsvisa prioriteringar som regeringen beslutar om (interregional samverkan har varit en återkommande prioritering, annat har skiftat under de undersökta åren: breddat deltagande/stärka arrangörer/bild och form/dans osv)
- hur Kulturrådet bättre kan bistå med att facilitera kunskapsuppbyggnad och -utbyte.

För att fördjupa bilden av hur utvecklingsbidraget fungerar ur kulturproducerande verksamheters perspektiv, har vi intervjuat 25 projektägare som bedrivit och avslutat utvecklingsprojekt under perioden 2017–2021.

Genom intervjuerna inhämtades kunskap om:

- Vad som förändrats genom att projekten genomförts, med särskilt fokus på konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet,
- hur kontakten med Kulturrådet fungerat under projektiden,
- kunskapsutbyte – hur det sett ut, om det saknats och vad som hade varit önskvärt,
- om de förhållit sig till regeringens särskilda prioriteringar när de formulerat sina projekt.

Eftersom ett redan konstaterat område är att utveckla gäller kunskapsutbyte, valde vi att intervjua projektägarna i grupper om två eller tre, med förhoppningen att intervjutillfället som sådant skulle bidra till kunskapsspridning. De vi intervjuade fick därigenom en inblick i varandras verksamheter och erfarenheter av utvecklingsprojekten.

Resultat

Undersökningens delrapport, som lämnades till regeringen i september 2022 och återfinns som bilaga till denna rapport, visar att:

- Under åren 2017–2021 beviljade Kulturrådet 162 miljoner i regionala utvecklingsbidrag till olika projekt, varav 73 procent gått till verksamheter i kultursamverkansmodellen.
- Av de övriga 27 procenten har 4 procent gått till verksamheter i Stockholm, 23 procent till övriga landet.
- Alla regioner har fått del av utvecklingsbidrag, om än i olika omfattning.
- Samtliga konst- och kulturområden som ingår i kultursamverkansmodellen har fått del av utvecklingsbidrag. De områden som har låg andel av modellens verksamhetsbidrag har en högre andel av utvecklingsbidragen.
- Regioner och ideella föreningar har varit de vanligaste verksamhetsformerna bland bidragsmottagarna.
- Kulturrådets utvecklingsbidrag stod i genomsnitt för 33 procent av utvecklingsprojektens intäkter, regioner för 19 procent och kommuner för 7 procent.
- Personalkostnader har varit den största utgiftsposten i projekten med 66 procent av kostnaderna.

Uppföljningen visade vidare att Kultursamverkansmodellen har gjort det möjligt att utarbeta och etablera nya verksamheter genom att utvecklingsprojekt i flera fall kunnat övergå till att bli reguljär verksamhet. 2022 beviljades sex unika kulturverksamheter verksamhetsbidrag av region efter att ha finansierats av utvecklingsbidrag under den undersökta perioden. Ytterligare ett antal utvecklingsprojekt har införlivats i befintliga verksamheter, vilket föranlett höjda verksamhetsbidrag. Vi ser denna utveckling av regional kulturell infrastruktur som en positiv effekt och i enlighet med ett av bidragets övergripande ändamål: att möjliggöra regionala prioriteringar. I Stockholm, som inte ingår i kultursamverkansmodellen, saknas motsvarande utveckling. Dessa resultat framgår av bilaga 1.

Genom den fördjupade undersökning vi nu genomfört kan vi konstatera att:

- I de 20 regioner som ingår i kultursamverkansmodellen utgör utvecklingsbidragen en vital del, som främjar flernivåsamverkan genom att statliga, regionala och kommunala medel kan gemensamt riktas mot projekt där de gör mest nytta. I vissa fall kan utvecklingsbidrag vara det som möjliggör regionala prioriteringar och variationer kopplade till kulturplanen, vilket är i enlighet med ett av bidragets huvudsakliga ändamål.
- Regeringens utpekande i förordningen att konstnärlig förnyelse särskilt ska beaktas i bidragsgivningen riskerar att fungera hämmande för att bidraget ska leda till en utveckling i linje med alla de kulturpolitiska målens främjandesatser och att statsbidraget i ännu högre utsträckning än i dagsläget ska kunna möjliggöra regionala prioriteringar och variationer.
- För att tillförsäkra att utvecklingsbidragen bidrar till att uppfylla de kulturpolitiska målen och möjliggör regionala variationer och prioriteringar behövs en bred kompetens i beredningsprocessen. En förutsättning är god kompetens om förordningens konst- och kulturområden samt utvecklingsbehov inom dessa ur ett nationellt perspektiv. Det behövs också insikt i kultursamverkansmodellen och en god kännedom om vilka förutsättningar och utmaningar som finns i landets olika regioner, samt hur dessa förutsättningar skiljer sig åt. Genom regionernas kulturplaner, och övrig bidragsgivning till kulturaktörer inhämtar och besitter Kulturrådet sådan kunskap.
- Kulturrådets beredning av utvecklingsbidragen är administrativt betungande. Det beror på att bidragsformen å ena sidan är öppen för en mångfald av verksamheter och projekt, vilket leder till ett stort antal ansökningar, å den andra sidan är styrd av ett antal prioriteringsgrunder som Kulturrådet måste ha i beaktande vid bedömningen. Det kan förefalla som att regeringens prioriteringar av konstområdena dans samt bild och form har varit lyckosamma, mot bakgrund av hur dessa prioriteringar fått genomslag i bidragsgivningen. Vi kan emellertid konstatera att det finns komplikationer med en sådan detaljerad styrning eftersom den leder till onödig och ökad administration.
- De intervjuer vi genomfört med projektägare visar att Kulturrådet som bidragsgivare har fungerat väl. Samtliga hade utnyttjat möjligheten att genomföra fleråriga utvecklingsprojekt, och betonade att den relativt långa projektiden varit en framgångsfaktor. Respondenterna ger emellertid en tydlig bild av behov av ökad återkoppling, både under projektiden och efter att projekt avslutats. En åsikt som lyftes av flera är att den här undersökningens intervjusituation fungerade som en muntlig slutredovisning, som gav nya perspektiv på vad som uppnåtts och hur resultat lever kvar i verksamheten i betydligt högre grad än vad man varit medveten om. Bilden förstärktes ytterligare under det kulturpolitiska

konventet Folk & kultur i februari 2023, då två ”Kom och möt”-punkter om regionala utvecklingsbidrag arrangerades i Kulturrådets monter.

Bedömningar och förslag

Regeringens styrning är delvis ändamålsenlig, men bör förenklas
Kulturrådet bedömer att regeringens styrning behöver förenklas, för att utvecklingsbidragen i högre grad ska bidra till det överordnade ändamål som finns angivet för kultursamverkansmodellens bidragsgivning: Att bidra till att de kulturpolitiska målen uppnås, samt ge möjlighet till regionala prioriteringar och variationer.

Regeringen bör således inte ange särskilda prioriteringar för utvecklingsbidrag i Kulturrådets regleringsbrev.

Följande specificering av hur Kulturrådets ska bedöma ansökningar om utvecklingsbidrag bör upphöra:

11 § Vid fördelning av tidsbegränsade utvecklingsbidrag ska Statens kulturråd särskilt beakta de nationella kulturpolitiska målen som rör kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet

Skäl för detta förslag är

- Att vissa av de kulturpolitiska målen främjandesatser lyfts som bedömningsgrund överordnad andra komplicerar Kulturrådets handläggning av ansökningarna.
- Konstnärlig förnyelse kan uppfattas som utestängande för verksamheter hemmahörande i kulturarvssektorn. Även för konstproducerande verksamheter kan begreppet vara problematiskt. Att utvecklingsbidragen de facto bidrar till konstnärlig förnyelse, vilket vi kan konstatera att de gjort, ger inte tillräckliga skäl för att ansökningar ska bedömas utifrån sin potential i denna del.
- De ”särskilda prioriteringar” som anges i Kulturrådets regleringsbrev är problematiska på flera sätt. I några fall dubblar de främjandesatser i de kulturpolitiska målen. I andra fall är de på en detaljnivå som inte är verkningsfull i förhållande till det överordnade ändamålet med stödet. Därtill riskerar de att stå i konflikt med ändamålet regionala variationer och prioriteringar

Styrning baserad på tillit och sammanvägd analys

Vi förordar att det tillitsbaserade arbetssätt med övergripande prioriteringar som är vägledande i Kulturrådets fördelning av verksamhetsbidrag till regionerna även ska gälla för hur utvecklingsbidrag fördelas. Kultursamverkansmodellens utveckling är avhängig en välfungerande flernivåsamverkan där staten och regionerna för en dialog om hur de nationella kulturpolitiska målen bäst uppnås, på ett sätt som möjliggör regionala variationer och prioriteringar. Vi bedömer därför att de strategiska utvecklingsområden som Kulturrådet fastställer för verksamhetsbidragen efter samråd med samverkansrådet och regionerna även bör vara vägledande för utvecklingsbidragen. I dessa ingår att utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, ge utrymme till konst- och kulturområden med svag infrastruktur samt interregionala samarbeten. En förutsättning är emellertid att regeringens detaljerade styrning upphör, för att undvika att beredningen av bidraget blir ännu mer komplicerad än i dagsläget.

Kulturrådet fortsätter utveckla arbetssätt och kunskapsutbyte

Vi kan konstatera att arbetssätt och erfarenheter som genereras av projekten behöver få ökad spridning jämfört med hur det är i dag. Utvecklingen av arenor som möjliggör ett systematiskt lärande av såväl framgångar som motgångar över regiongränserna har inletts under arbetet med den här undersökningen och det arbetet behöver fortsätta.

Kulturrådets nuvarande förvaltningsanslag begränsar möjligheterna att växla upp detta arbete ytterligare, vilket vore önskvärt, och behovet att stärka vårt förvaltningsanslag lyfts även i våra budgetunderlag. En förenkling av styrningen av utvecklingsbidraget, i linje med vad som föreslås i den här rapporten, skulle också kunna frigöra resurser för att stärka möjligheterna till lärande och erfarenhetsutbyte

2. Inledning

2.1. Vad är ”regionala utvecklingsbidrag” och varför ska de undersökas?

Kulturrådet fördelar årligen närmare 1,6 miljarder kronor i statsbidrag för regional kulturverksamhet. En liten del av detta anslag, mellan två och tre procent, fördelas som regionala utvecklingsbidrag. Syftet med bidraget är att bidra till att uppfylla de kulturpolitiska målen och ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. I urvalet av vilka projekt som får stöd ska Kulturrådet särskilt prioritera kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet. Undantaget Stockholm, är bidraget en del av kultursamverkansmodellen, som innebär att regioner fördelar statliga verksamhetsbidrag till kulturverksamheter. Om verksamhetsbidragen säkerställer att det finns en infrastruktur för att konst och kultur ska produceras och vara tillgänglig i hela landet, kan utvecklingsbidragen bidra till att utveckla denna infrastruktur: att finna nya sätt att producera konst och kultur och göra den tillgänglig för fler. För att få mesta möjliga utväxling av de kommunala, regionala och statliga medel som används för att erbjuda invånare i hela landet ett brett utbud av konst och kultur, krävs en samverkan mellan kommuner, regioner och stat. De regionala utvecklingsbidragen har en stor potential att låta finansiering från olika politiska nivåer mötas i utvecklingssyfte.

Senast Kulturrådet genomförde en uppföljning av utvecklingsbidragen var 2013¹. En av slutsatserna handlade om behovet av ökad kommunikation kring projektens resultat i syfte att sprida den kunskap som projekten genererar till andra i kultursektorn. Det behovet identifieras även i SKR:s genomlysning ”Hur bör kultursamverkansmodellen utvecklas? Ett diskussionsunderlag” som presenterades 2019.²

I början av 2020 genomförde Kulturrådet en genomlysning av kultursamverkansmodellen³, i vilken det konstateras behov av att i fördjupad form följa upp de statliga utvecklingsbidragen, med 2013 års uppföljning och SKR:s uppföljning som utgångspunkt. I december 2022 beslutade Kulturrådet, efter samråd med samverkansrådet och regionerna, att regionala utvecklingsbidrag skulle vara fokus för den årliga tematiska undersökning som genomförs årligen som ett komplement till övrig uppföljning av kultursamverkansmodellen.⁴

2.2. Syfte och frågor

Den här undersökningen är en fördjupning av en rapport som redovisades till regeringen i september 2022.⁵ Syftet med undersökningen är dels att undersöka ändamålsenligheten i regeringens styrning av de regionala utvecklingsbidragen, (se avsnitt 3.2.) dels att se hur Kulturrådets arbete med bidraget behöver utvecklas. Ett ytterligare syfte är att i högre grad ta tillvara och sprida den kunskap som byggs genom utvecklingsprojekten.

¹ Redovisning av regeringsuppdrag: Uppföljning av regionala utvecklingsbidrag. Dnr KUR 2014/4183.

² I diskussionsunderlaget drar man slutsatsen att ”Kulturrådet även i fortsättningen bör fördela utvecklingsmedlen, och att man bör öka systematiken när det gäller att ta till vara det lärande som skett genom projekten.” Vidare föreslås att ”dialogen mellan Kulturrådet och regionerna vidareutvecklas och fördjupas med ett starkare fokus på lärande” Hur bör kultursamverkansmodellen utvecklas? Ett diskussionsunderlag. Sveriges kommuner och regioner, 2019.

³ Slutrapport av styrelseuppdrag. Genomlysning av Kulturrådets arbete med kultursamverkansmodellen (Dnr Adm 2018/169).

⁴ Beslutet att genomföra en egeninitierad uppföljning fattades alltså innan regeringsuppdraget kom. Syftet med denna egeninitierade uppföljning var att ”ge en grund för ett ökat kunskapsutbyte och kunskapsutveckling mellan regioner och mellan kommunal, regional och statlig nivå samt ge Kulturrådet underlag för eventuell framtida utveckling av bidragsformen. Vidare ska uppföljningen belysa i vilken utsträckning utvecklingsbidragen lett till en utvecklad infrastruktur av kulturproduktion och kulturutbud.” Information till regionerna, Adm 2021/174.

⁵ Redovisning av regeringsuppdrag: En uppföljning av tidsbegränsade bidrag till strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse 2017-2021. Dnr 2022/11195.

För att uppnå syftet ska följande frågor besvaras:

- Vilka konsekvenser får regeringens styrning av utvecklingsbidraget för Kulturrådets beredning av bidraget?
- Hur uppfattar bidragsmottagare Kulturrådets hantering av bidraget?
- Vad har det inneburit att styrningen skiljer sig åt mellan det regionala utvecklingsbidraget och det som gäller för region Stockholm?
- Finns det något i regeringens styrning av utvecklingsbidraget som är i behov av utveckling givet det förordningsenliga ändamålet med bidraget?
- Hur kan den erfarenhet och kunskap som genereras i projekten spridas och utvecklas vidare?

2.3. Tillvägagångssätt, metod

För att uppnå syftet har vi intervjuat företrädare för både kultursamverkansregioner och kulturproducerande verksamheter. Intervjuerna med representanter för kultursamverkansregioner fokuserade på:

- Hur bidraget styrs i dag med det å ena sidan breda anslaget (nationella kulturpolitiska målen, med särskilt beaktande av konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet) och de årsvisa prioriteringar som regeringen beslutar om (Interregional samverkan har varit en återkommande prioritering, annat har skiftat under de undersökta åren: Breddat deltagande/Stärka arrangörer/Bild och form/Dans osv)
- hur Kulturrådet bättre kan bistå med att facilitera kunskapsuppbyggnad och -utbyte.

För att fördjupa bilden av hur utvecklingsbidraget fungerar ur kulturproducerande verksamheter perspektiv, har vi intervjuat 25 projektägare som bedrivit och avslutat utvecklingsprojekt under perioden 2017-2021.

Genom intervjuerna inhämtades kunskap om:

- Vad som förändrats genom att projekten genomförts, med särskilt fokus på konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet,
- hur kontakten med Kulturrådet fungerat under projektiden,
- kunskapsutbyte – hur det sett ut, om det saknats och vad som hade varit önskvärt,
- om de förhållit sig till regeringens särskilda prioriteringar när de formulerat sina projekt.

Eftersom ett redan konstaterat område att utveckla gällde kunskapsutbyte, valde vi att intervjua projektägarna i grupper om två eller tre, med förhoppningen att intervjutillfället som sådant skulle bidra till kunskapsspridning. De vi intervjuade fick därigenom en inblick i varandras verksamheter och erfarenheter av utvecklingsprojekten.

Samtliga intervjuer genomfördes digitalt.

2.4. Avgränsningar

Intervjuerna har koncentrerats till de kulturområden där Kulturrådet har särskild sakkunskap. Rapporten presenterar endast en begränsad del av vad som framkommit i intervjuerna med projektägarna. Vi har valt att lyfta några framträdande teman, som har bäring på hur Kulturrådets arbete med de regionala utvecklingsbidragen fungerat, och styrningen av bidraget. I det fortsatta utvecklingsarbetet med att verka för att konst och

kultur ska produceras och nå ut i hela landet, och fortsatt kunskapsuppbyggnad och -utbyte kommer intervjumaterialet utgöra en viktig grund. Detta gäller i synnerhet de konstområdesspecifika behoven. I intervjuerna har respondenterna bland annat lyft hur viktiga de egna nätverken inom respektive konstområde är för konst- och kulturområdenas utveckling, och värdet av en nationell part som stöttar dessa och regionerna.

I det fortsatta utvecklingsarbetet är det angeläget att samverkansrådets kompetens över modellens samtliga konst- och kulturområden nyttjas.

Gällande den reglering som styr utvecklingsbidragen till Stockholm, avstår vi från att lämna några förslag eftersom den pågående Kultursamverkansutredningen har i uppgift att undersöka möjligheterna till att kultursamverkansmodellen kan komma att omfatta samtliga län.

2.5. Rapportens disposition

Kapitel 3 behandlar utförligt hur bidraget är reglerat. Eftersom utvecklingsbidrag till Stockholm hanteras integrerat med kultursamverkansmodellens behandlas även regleringen av detta bidrag.

Kapitel 4, 5 och 6 presenterar undersökningens resultat.

Kapitel 7 innehåller Kulturrådets bedömningar och förslag.

Som bilaga 1 återfinns den redogörelse av de regionala utvecklingsbidragen under åren 2017–2021 som rapporterades till regeringen i september 2022.

Bilaga 2 redogör för vilka projektägare vi intervjuat.

3. Bidragets ändamål och reglering

3.1. Ändamål och reglering i Stockholm

Bidragsformen regionala utvecklingsbidrag infördes som ett resultat av 1996 års proposition Kulturpolitik, och syftade till att skapa en mer flexibel bidragsgivning för att främja utveckling av regionala teater-, dans- och musikinstitutioner samt regionala museer och -biblioteksverksamheter. Medel för nämnda verksamheter fanns på tre olika anslagsposter, och på respektive anslag avsattes en viss andel för utvecklingsbidrag. Bidragen var alltså låsta till respektive kulturområde och till de aktörer som regeringen angett i Kulturrådets regleringsbrev.

Regionala utvecklingsbidrag till Stockholm, den enda regionen utanför kultursamverkansmodellen, styrs alltså av Förordning (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet. Ändamålet med statsbidraget och vad utvecklingsbidrag kan ges till skiljer sig åt beroende på verksamhet: "Utvecklingsbidrag till teater-, dans- och musikinstitutioner skall ges för arbete med att nå nya publikgrupper, turnéverksamhet, samarbete över konstområdesgränserna samt samverkan mellan professionella konstutövare och amatörer" (13 §). "Utvecklingsbidrag till regionala museer skall ges för arbete med att nå nya publikgrupper och att granska museernas samlingar" (14 §). "Utvecklingsbidrag till länsbibliotek skall ges för arbete med att utveckla den regionala biblioteksverksamheten" (15 §). Gemensamt är att de får lämnas under högst tre år (12 §).

I Kulturrådets regleringsbrev anges vilka verksamheter i Stockholm som kan beviljas stöd: Folkoperan AB, Stockholms Stadsteater AB för teater-, dans- och musikverksamhet, Oktoberteatern, Regionbibliotek Stockholm, Cirkus Cirkör AB, Region Stockholm för den regionala musikverksamheten och danskonsulentverksamhet, Region Stockholm för Stockholms läns museum, Stadsmuseet i Stockholm, och Grafikens hus.⁶

Förordning (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet reglerar även bidrag till regionala arkivinstitutioner och regionala resurscentrum för film och video. Riksarkivet respektive Stiftelsen Svenska Filminstitutet fördelar verksamhetsbidrag till sådana verksamheter i Stockholm.

Sammantaget innebär denna reglering betydande begränsningar såväl vad gäller vilka konst- och kulturområden som vilken typ av utvecklingsinsatser som får stödjas genom utvecklingsbidrag i Stockholm jämfört övriga landet.

3.2. Bidragets ändamål och reglering i kultursamverkansregioner

När kultursamverkansmodellen infördes 2011, sammanfördes tre budgetposter⁷ till ett gemensamt anslag. Medel som tidigare disponerats av Svenska Filminstitutet, Riksarkivet, Riksteatern och Riksantikvarieämbetet fördes till anslaget 1:6 *Bidrag till regional kulturverksamhet*. Kultursamverkansmodellen medförde att institutioner och verksamheter fortsatt gavs möjlighet att söka medel för tidsbegränsade utvecklingsinsatser, och för de regioner som ingått i modellen blev det möjligt att själva

⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2021 avseende Statens kulturråd. De utpekade mottagarna har varit desamma under de undersökta åren.

⁷ I Regleringsbrev för budgetåret 2010 avseende Statens kulturråd finner vi följande anslagsposter 1:4, ap.1 Försöksverksamhet med ändrad regional fördelning av kulturpolitiska medel; 2:2 ap.3 (gäller Region Skåne), Bidrag till länsmusikverksamhet samt regionala och lokala teater-, dans- och musikinstitutioner m.m.; 3:1, ap.1 Bidrag till biblioteksverksamhet. I Regleringsbrev för budgetåret 2011 återfinns i stället anslag 1:6, ap.1 Bidrag till regional kulturverksamhet.

söka utvecklingsbidrag. Dessutom öppnades möjligheten att söka bidrag för andra aktörer än de av regeringen utpekade.

För de regioner som ingår i kultursamverkansmodellen gäller Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Där framgår att *ändamålet* med bidraget är, att fördelningen av statsbidraget ska bidra till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer (4 §).

De nationella kulturpolitiska målen är:

Kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska prägla samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser,
- bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas, främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

I § 8 anges de konst- och kulturområden som regionen ska ansvara för en god tillgång till enligt förordningen. Dessa är: professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslojd.

För de tidsbegränsade bidragen, (utvecklingsbidragen) gäller, att de får lämnas till verksamhet som också får bidrag från region, kommun eller annan huvudman, för strategiska utvecklingsinsatser av nationellt intresse. Vidare ska Kulturrådet vid fördelning av dessa tidsbegränsade utvecklingsbidrag *särskilt beakta* de nationella kulturpolitiska målen som rör kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet (10 §).⁸

Kulturrådets riktlinjer för statsbidrag till tidsbegränsade utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen⁹ gäller kultursamverkansregioner och delvis Stockholm. Där framgår, att bidrag kan sökas för projekt som har effekter som sträcker sig utöver de enskilda verksamheternas organisatoriska utveckling, och som bidrar till att främja en kulturpolitiskt värdefull utveckling som relaterar till de nationella kulturpolitiska målen. Projekten kan pågå i upp till tre år och exempelvis vara konstnärliga och kvalitativa utvecklingsprojekt, projekt som är metodutvecklande eller kan utveckla den nationella infrastrukturen inom ett kulturområde.

⁸ Notera att "kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet" benämns som kulturpolitiska mål, medan de är i riksdagsbeslutet är formulerade som främjande åtgärder som ska bidra till det övergripande målet.

⁹ Kulturrådets riktlinjer för statsbidrag till tidsbegränsade utvecklingsbidrag till regional kulturverksamhet inom kultursamverkansmodellen. Adm 2020/164.

3.3. Regeringens särskilda prioriteringar

Regeringen har i Kulturrådets regleringsbrev angett särskilda prioriteringar för utvecklingsbidragen.¹⁰ Dessa gäller för verksamheter såväl inom som utanför kultursamverkansmodellen, och har formulerats på följande sätt:

- 2017 och 2018 – Statens kulturråd bör genom utvecklingsbidrag bl.a. uppmärksamma projekt som leder till breddad delaktighet i kulturlivet. Bland annat ska insatser för att stödja regionalt utvecklingsarbete inom bild- och formområdet främjas. Särskild uppmärksamhet ska också ges till interregionala samarbeten.
- 2020 – Statens kulturråd ska inom ramen för utvecklingsbidragen bland annat prioritera dans, insatser för att stärka arrangörer samt länsövergripande samverkan.
- 2021 – Statens kulturråd ska inom ramen för utvecklingsbidragen bland annat prioritera digitalisering, dans, insatser för att stärka arrangörer samt interregional samverkan.

3.4. Sammanfattningsvis: Styrningen är komplex och detaljerad

Regeringens styrning av det regionala utvecklingsbidraget är således både komplex och detaljerad. När vi undersöker om styrningen av bidraget är ändamålsenlig i den här rapporten utgår vi från den första ändamålsparagrafen enligt vilken statsbidraget ska bidra till att uppnå de kulturpolitiska målen och ge utrymme för regionala prioriteringar och variationer. Konsekvenserna av de prioriteringar som därefter sätts för bidraget i såväl förordningen 2010:2012 som i regleringsbrev analyseras i relation till detta övergripande syfte.

¹⁰ Undersökningen omfattar endast beviljade bidrag under åren 2017-2021. Regeringens prioriteringar för efterföljande år lyder:
2022 – Statens kulturråd ska inom ramen för utvecklingsbidragen bland annat prioritera digitalisering, interregional samverkan, insatser för att stärka arrangörer, barn och unga samt insatser för att stärka återväxten av blåsmusiker och blåsmusiken som konststart.
2023 – Statens kulturråd ska inom ramen för utvecklingsbidragen bland annat prioritera digitalisering, interregional samverkan, insatser för att stärka arrangörer samt barn och unga.

4. Resultat: Komplex styrning kräver komplex beredning

4.1. Behovet av kompetens i beredningsprocessen

För att säkerställa att utvecklingsbidragen bidrar till att uppfylla de kulturpolitiska målen och möjliggör regionala variationer och prioriteringar behövs en bred kompetens i beredningsprocessen. En förutsättning är god kompetens om förordningens konst- och kulturområden och utvecklingsbehov inom dessa ur ett nationellt perspektiv. Det behövs också insikt i kultursamverkansmodellen och en god kännedom om vilka förutsättningar och utmaningar som finns i landets olika regioner och hur dessa förutsättningar skiljer sig åt. Genom regionernas kulturplaner och övrig bidragsgivning till kulturaktörer inhämtar Kulturrådet sådan kunskap. Regionernas analys av behov och prioriteringar för att uppnå de kulturpolitiska målen ges också i den löpande samverkan och dialog som genomförs inom kultursamverkansmodellen.

I beredningen av utvecklingsbidragsansökningar deltar ett tiotal av Kulturrådets handläggare med sakkunskap om de olika konst- och kulturområdena, samt tjänstepersoner med ansvar för kultursamverkansmodellen.

Kulturrådet samråder vid behov med samverkansrådets parter. Särskilt värdefullt är detta för de konst- och kulturområden där Kulturrådet inte har någon bidragsgivning utanför kultursamverkansmodellen: film, arkiv, hemslöjd och museiområdet.

4.2. Bedömningen av ansökningar är komplex

I bedömningen av huruvida en ansökan kan sägas bidra till de kulturpolitiska målen utgår Kulturrådet från de främjandesatser som ska bidra till att uppnå målen, alltså i vilken grad som projektet bidrar till något av följande, att:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras, används och utvecklas,
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan,
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.

Därtill beaktas, i enlighet med 11 §, ”de nationella kulturpolitiska målen som rör kvalitet, konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet”.

Som ett ytterligare raster i bedömningen av ansökningarna läggs regeringens särskilda prioriteringar.

För att försäkra oss om att bidraget bidrar till att öka möjligheterna till regionala prioriteringar och variationer bedöms den regionala förankringen, det vill säga om projektet särskilt bidrar till utvecklingsbehov som regionen konstaterar i sin kulturplan eller som har framkommit av i dialog eller yttrande. Den regionala förankringen är särskilt relevant i de fall en ansökan avser att utveckla en ny eller förändrad regional kulturverksamhet i länet.

Vidare bedöms om projektet kan anses få effekter som sträcker sig utöver de enskilda verksamheternas organisatoriska utveckling och som bidrar till att främja en kulturpolitiskt värdefull utveckling som relaterar till de nationella kulturpolitiska målen.

För ansökningar från utpekade aktörer i Stockholms län görs en särskild prövning, med utgångspunkt i de ändamål som framgår av Förordning (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet.

Vanligen är det väsentligt fler inkomna ansökningar som Kulturrådet bedömer främjar ändamålet för bidraget än vad vi kan bevilja inom ramen för avsatta bidragsmedel, vilket kräver att ansökningarna vägs mot varandra. Utgångspunkten vid denna bedömning är att det samlade beslutet på bästa sätt ska bidra till att uppfylla bidragets ändamål. De prioriteringar som regeringen pekat ut i förordningen och det som i regleringsbrev angetts särskilt ska beaktas, vägs in i en samlad bedömning av bidragets fördelning.

Enligt nuvarande arbetssätt, krävs ett förnyat ansökningsförfarande från projektägare som vill genomföra fleråriga projekt. Ett projekt kan som längst bedrivas under tre år med utvecklingsbidrag. Beredningen av ansökningar för år två och tre är förenklad. Om projekten löper enligt ursprunglig plan, beviljas de medel för ett andra och tredje år under förutsättning att det finns tillgängliga bidragsmedel. Om projektet väsentligt förändras kan det innebära att ansökan avslås. Kulturrådet har möjlighet att fatta beslut på bemyndigande för de regionala utvecklingsbidragen, det vill säga fatta fleråriga beslut. Detta skulle innebära en förenkling för de sökande, men mot bakgrund av att regeringens prioriteringar och medelstilldelning varierat mellan åren har Kulturrådet valt att inte binda upp tillgängliga medel i fleråriga beslut.

4.3. Ett omtag om styrningen behövs

Kulturrådets beredning av utvecklingsbidragen är administrativt betungande. Det beror på att bidragsformen å ena sidan är öppen för en mångfald av verksamheter och projekt, vilket leder till ett stort antal ansökningar, å den andra sidan är bemängd med ett antal prioriteringsgrunder som Kulturrådet måste ha i beaktande vid bedömningen. Dessutom ser styrningen avseende ansökningar från regionala kulturverksamheter i Region Stockholm helt annorlunda ut. Tiden för detta tar, tillsammans med en kontroll av inkomna redovisningar, de mesta resurserna som finns avsatta för arbetet med utvecklingsbidrag. Det finns sällan tid att besöka, eller samlat följa upp de erfarenheter och kunskaper som genereras av och i projekten.

De regionala utvecklingsbidragens styrning skiljer sig också åt från styrningen av kultursamverkansmodellens verksamhetsbidrag på så sätt att i den sistnämnda är regionerna involverade i formulerandet av de strategiska områden som senare ligger till grund för Kulturrådets prioriteringar. Kulturrådets styrelse har efter samråd med samverkansrådet och regionerna fastställt strategiska områden för fördelning av kultursamverkansmodellens verksamhetsbidrag, som utgör 97-98 procent av anslaget för regional kulturverksamhet.¹¹ Dessa är på en mer övergripande nivå än regeringens prioriteringar för utvecklingsbidragen.

Målsättningen med Kulturrådets prioriteringar är att bidra till att regionala kulturverksamheter ökar tillgängligheten till kultur och skapar förutsättningar för ökad kvalitet och förnyelse. Till grund för de prioriteringar som görs inom verksamhetsbidraget ligger följande strategiska områden:

- utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, etablera och stärka samverkansformer och interregionala samarbeten

¹¹ Nya prioriteringsgrunder för regionala verksamhetsbidrag 2020, Adm 2020/16. Under våren 2023 har Kulturrådet tagit fram förslag till riktlinjer för årliga statliga bidrag till regionerna inom kultursamverkansmodellen, där dessa strategiska utvecklingsområden framgår.

- ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur
- insatser som leder till att fler invånare deltar i kulturlivet

Vi kan konstatera att trots att dessa inte är formellt styrande för utvecklingsbidragen, avspeglas de väl i Kulturrådets fördelning av utvecklingsbidrag. Det är till exempel värt att lyfta fram att de konstområden som regeringen via regleringsbrev har meddelat att Kulturrådet ska prioritera (dans samt bild och form), skulle ha prioriterats oavsett eftersom de är konst- och kulturområden med svag regional struktur.

5. Resultat: Kultursamverkansregionernas syn på utvecklingsbidraget och dess utvecklingsbehov

I delrapporten av denna undersökning redogörs för resultatet av en enkät som besvarades av företrädare för 17 av de 20 kultursamverkansregionerna. Efter detta har ytterligare svar inkommit och samtliga 20 regioner har svarat på enkäten. Därefter har Kulturrådet fört samtal med regionala företrädare, i första hand kulturchefer.

I detta avsnitt presenteras resultatet av enkäten och vad som framkom i samtalen.

5.1. Om enkäten

Regionerna ombads i enkäten svara på i vilken utsträckning utvecklingsbidraget, såsom det är utformat i dag, bidrar till de kulturpolitiska främjandesatser som pekas ut i förordningen: konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet. De fick även svara på om de ser utvecklingsmöjligheter med bidragets utformning, eller Kulturrådets arbete med bidraget givet dess syfte.¹²

10 av 20 regioner (50 procent) av respondenterna bedömer att bidraget i hög eller mycket hög grad bidrar till konstnärlig förnyelse. 6 regioner anser att bidraget i viss grad bidrar till konstnärlig förnyelse och resterande 4 regioner har ingen uppfattning i frågan.

På frågan om bidraget bidrar till tillgänglighet till kulturutbudet svarar 12 regioner (60 procent) att det bidrar i hög eller mycket hög grad, fyra regioner i viss grad och fyra regioner hade ingen uppfattning i frågan.

I enkäten formulerades om de ser utvecklingsmöjligheter med bidraget givet dess avgränsade syfte. För att närma oss ett svar på om utvecklingsbidraget bidrar till att de nationella kulturpolitiska målen uppnås och ger möjligheter till ökade regionala prioriteringar och variationer får vi vända oss till fritextsvar och samtalen som genomförts med regionala företrädare.

5.2. Samtal med regionala företrädare

Samtal genomfördes i de etablerade regiongrupperna (Mellansverige, Kultur i Norr och Regionsamverkan Sydsverige). I ett fall hölls ett samtal med en enskild region då företrädarna haft förhinder vid det ursprungliga tillfället.

Delrapporten¹³ av denna undersökning låg till grund för samtalen. De frågor som samtalen fokuserades på var:

- Hur bidraget styrs i dag med det å ena sidan breda anslaget (nationella kulturpolitiska målen, med särskilt beaktande av konstnärlig förnyelse och tillgänglighet till kulturutbudet) och de årsvisa prioriteringar som regeringen beslutar om (Interregional samverkan har varit en återkommande prioritering, annat har skiftat under de undersökta åren: Breddat deltagande/Stärka arrangörer/Bild och form/Dans osv).

¹² Att bidra till att de kulturpolitiska målen uppnås samt ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer.

¹³ Redovisning av regeringsuppdrag: Uppföljning av regionala utvecklingsbidrag. Dnr KUR 2014/4183. Se bilaga 1.

- Hur Kulturrådet bättre kan bistå med att facilitera kunskapsuppbyggnad och -utbyte.

5.3. Sammanvägda synpunkter från enkät och samtal med regionala företrädare

Nedan redovisar vi en sammanställning av de fria svaren i enkätundersökningen och samtalen med de regionala företrädarna. Syftet med den gruppering som görs nedan är dels att strukturera synpunkterna kring syfte och mål med bidraget, dels att ge input till kommande anpassningar och se utvecklingsmöjligheter i Kulturrådets hantering av bidraget. Först kommer reflektioner/svar relaterade till styrningen av bidraget, det vill säga syfte och mål. Efter detta redovisas input/synpunkter på hur kulturrådets hantering kan utvecklas.

5.4. Uppfyllande av syfte och mål med bidraget

Målstrukturen för utvecklingsbidraget är, som redogörs för i kapitel 3, tämligen komplex. Dels ska det bidra till det övergripande ändamålet för kultursamverkansmodellen, vilket inbegriper att regionen ska främja en god tillgång för länets invånare till förordningens sju konst- och kulturområden (8 §, nedan kallat infrastruktur), dels ska Kulturrådet särskilt beakta de nationella kulturpolitiska mål som berör kvalitet, konstnärlig utveckling och tillgänglighet till kulturlivet. Till dessa förordningsstyrda mål tillkommer regeringens årliga, särskilda prioriteringar för bidraget.

5.4.1. Kulturpolitiska mål, regionala prioriteringar, infrastruktur

Av svaren i enkäten och i samtalen framkommer att bidraget gör det möjligt att pröva nya metoder och arbetsformer, en respondent menar att detta (bidraget) bör ta avstamp i samtliga främjandesatser i de kulturpolitiska målen, snarare än specifikt konstnärlig kvalitet och tillgänglighet, som det nu är formulerat.

Vidare framhålls möjligheten att i projektform prova modeller och samverkansformer innan politiska beslut fattas om verksamhetsbidrag. Det möjliggör utveckling som annars är svår att finansiera för många regioner. Bidraget kan således skapa förutsättningar för aktörer och initiativ att växa, att nätverk och verksamheter stärks och, i förlängningen, att regioner vågar lyfta in verksamheter i modellen. Med andra ord har bidraget, i vissa fall, skapat en grund för hållbarhet i finansiering och permanentning av verksamheter.

Enligt enkätsvar och samtal är uppfattningen tydlig att bidraget bidrar till bättre flernivåsamverkan, mellan region och kommun, vilket förbättrar infrastrukturen. De mindre regionerna förefaller framhålla betydelsen av utvecklingsbidragen för målpuppfyllelse och utveckling av infrastruktur i högre grad än större regioner. Vilket i sig inte är förvånande då marginalkostnaden för ett utvecklingsprojekt är mycket lägre i en större region, som därmed i högre grad har möjlighet att på egen hand finansiera utvecklingsinsatser.¹⁴

I underlaget lyfts samtidigt risker, som till exempel projektifiering, och att utvecklingsbidraget i förlängningen ställer krav på ökade verksamhetsbidrag och långsiktiga satsningar. Detta sammanfaller med kritik av modellen som ibland framhålls: nämligen att den bygger på kontinuerlig tillförsel av medel – enligt logiken att verksamhet byggs upp med utvecklingsmedel och permanentas med ett utökat verksamhetsbidrag.

¹⁴ Vi kan konstatera att detta avspeglas i statistiken över bidragsfördelningen vid en jämförelse mellan hur verksamhets- respektive utvecklingsbidrag fördelats i regionerna. Se Bilaga 1, 1.3.1., Jämförelse med regionernas verksamhetsbidrag.

Så har samverkansmodellen i viss mån fungerat hittills, främst genom att regionerna succesivt ökat sin finansiering till kulturen (i högre grad än stat och kommun). Behov av ökade verksamhetsmedel är dock inte en förutsättning för lyckade utvecklingsprojekt, eftersom dessa också skulle kunna användas för att omprioritera mellan befintliga verksamheter och områden (enligt regionala prioriteringar och variationer). Detta ställer naturligtvis högre krav på beslutsfattare och bidragsgivare. Men ständigt utökade medel skulle vara en förutsättning för utveckling är inte med nödvändighet korrekt.

5.4.2. Andra mål och prioriteringar

Avseende prioriteringen om konstnärlig förnyelse och tillgänglighet menar regionerna att projekt bidrar till detta i olika omfattning, utvecklingsbehoven varierar mellan olika konstområden och samarbetspartners. De mål och prioriteringar som tillkommer utöver de kulturpolitiska målen, de regionala prioriteringarna och målen om att tillhandahålla en god tillgång på förordningens konst- och kulturområden kan skilja sig från region till region. En stor region kan till exempel potentiellt hämmas av om interregionala projekt uppfattas som starkt prioriterade, eftersom behov av utveckling kan vara nog så stort inom regionen. Samtidigt kan en mindre region ha svårt att kunna få utvecklingsbidrag för att genomföra önskad förnyelse, om detta redan gjorts i flera större län, och därmed inte längre anses vara utvecklande för ett konstområde, eller sakna "nationellt intresse".

Av underlaget framgår dock att vissa framhåller att regeringens prioriteringar visserligen kan ha inneburit att infrastrukturen stärkts för svagare konst- och kulturområden, men värdet av dessa prioriteringar framställs ändå som begränsat.

5.4.3. Kulturrådets hantering

När det gäller Kulturrådets hantering av utvecklingsbidraget är den tydligaste åsikten som kan utläsas ur underlaget en önskan om att myndigheten ska vara en mer aktiv part, med fokus på lärande och kunskapsutbyte i alla faser av ett projekts "livscykel". Detta gäller, som Kulturrådet uppfattat svaren, en roll inte bara mellan projektens genomförare, utan också som kunskapsförmedlare mellan regioner och projektintressenter.

I vissa fall efterlyses tydligare prioriteringar, en tydligare process med regionala yttranden och ett mer engagerat samverkansråd i beredningen. Detta kan ju uppfattas tvärtemot önskan om ökad regional hänsyn och prioriteringar, men kan möjligen också tolkas som färre och klarare prioriteringar. Det kan ju naturligtvis även återspegla att regionerna tycker olika och har olika behov.

När det gäller förfarandet med att Kulturrådet remitterar en del av ansökningarna till regionerna finns det lite olika åsikter från regionerna. För stora regioner med många sökande kulturaktörer kan det medföra en arbetsbörda. Samtidigt välkomnas att få en övergripande bild av de initiativ som pågår. Kulturrådet uppfattar att det arbetssätt som nu etablerats i stort välkomnats av regionerna.

5.5. Sammanfattning

Om vi grupperar enkätens svar på fritextfrågorna tillsammans med samtalen med de regionala företrädaren framträder följande punkter.

- Regionerna ser de kulturpolitiska målen, och möjligheterna till regionala prioriteringar, samt möjligheten att bygga infrastruktur (god tillgång enligt 8 §) som viktigare än övriga mål och prioriteringar för utvecklingsbidraget.

- Kulturrådets roll skulle kunna utvecklas på flera områden, men viktigast är en större roll för kunskapsspridning mellan projekt och regioner, före under och efter projektiden.

Det är också tydligt att regionerna arbetar olika med utvecklingsbidrag. Störst betydelse förefaller dessa ha för små regioner, där det ofta är svårt att använda egna medel för utveckling. Det skiljer sig också synbarligen i hur strategiskt regionerna arbetar med utvecklingsbidrag.

6. Resultat: Regionala utvecklingsbidragsbidrag ur projektägares (kulturaktörers) perspektiv

6.1. Om intervjuade projektägare

Ett syfte med denna undersökning är att utveckla kunskapsöverföring och kunskapsuppbyggnad. Vi valde därför att intervjua projektägarna i grupper om två eller tre. Därmed bidrog intervjutillfället som sådant till kunskapsspridning, genom att projektägarna fick en inblick i varandras verksamheter och erfarenheter. Av logistiska skäl genomfördes två av intervjuerna med endast ett projekt. Några av projekten representerades av två personer. Således genomfördes 11 intervjuer.

Projekten uppvisar en bredd såväl vad gäller konst- och kulturområden, organisationsform och geografisk spridning. De har bedrivits inom verksamheter som har säte i 13 av Sveriges 21 regioner. Samtliga 25 projekt hade beviljats medel under perioden 2017–2021 och var avslutade.¹⁵

Två av de intervjuade projektägarna var verksamma inom organisationer i Region Stockholm som inte ingår i kultursamverkansmodellen, Dans i Stockholm och Grafikens hus. Dessa organisationer tillhör således de som regeringen pekat ut som berättigade att söka bidraget.¹⁶ Av de övriga 23 tillhör endast tre den kategori som hade möjlighet att söka regionala utvecklingsmedel med den reglering som gällde innan kultursamverkansmodellen infördes¹⁷: Västmanlandsmusiken, Västmanlands läns museum och Malmö Museer. Ytterligare tio av de intervjuade har i dag verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen. Fyra av dessa tio har tillkommit som reguljära verksamheter inom kultursamverkansmodellen under senare tid, och som ett resultat av de utvecklingsprojekt som bedrivits.¹⁸

I samtliga fall har även andra finansiärer än Kulturrådet bidragit till projektens resultat. Utöver regional och kommunal medfinansiering, förekommer även projektmedel från Allmänna arvsfonden, Postkodlotteriet med flera.

6.2. Kulturrådet som bidragsgivare

6.2.1. Administrativt enkelt, men ökad kontakt önskvärd

Respondenterna gav en positiv bild av hur Kulturrådets handläggning av bidraget fungerat. De har uppfattat att det varit lätt att kommunicera med myndigheten, även om svar ibland dröjt. I några fall hade kontakten med Kulturrådet varit begränsad, och i efterhand kunde man konstatera att en ökad kontakt hade varit värdefull. Önskemål som flera lyfte var att ha planerade avstämningar.

”Vi hade ganska lite kontakt med KUR i det projektet. I nuvarande projekt har vi mer kontakt och det uppskattar jag väldigt mycket.”

Flera har erfarenhet av andra bidragsgivare, och lyfte hur enkelt det är att söka och redovisa medel hos Kulturrådet jämfört Allmänna arvsfonden, Tillväxtverkets regionala utvecklingsmedel och EU. En respondent lyfte den möjlighet till coaching som Vinnova

¹⁵ Se bilaga 2.

¹⁶ Se avsnitt 3.1.

¹⁷ Se avsnitt 3.1 och 3.2.

¹⁸ Se bilaga 1, avsnitt 1.9.

erbjuder som förebildlig. Som särskilt värdefull betonades Kulturrådets flexibilitet när det fanns behov av att förändra projekten.

Några hade deltagit i träffar som Kulturrådet tidigare arrangerat för regionala utvecklingsprojekt, och uppfattat detta som värdefullt för nätverkande och kunskapsutbyte. Någon hade deltagit i en nätverksträff som Kulturrådet anordnat för Kulturskolans projekt, och välkomnade att denna mötesform spreds till andra bidrag.

Flera respondenter lyfter att det varit konstruktivt och lärorikt att ansöka om medel genom det stöd man fått från handläggare på Kulturrådet. Det har också varit lätt att vid behov skicka in kompletteringar. Någon berättar att Kulturrådet blev en garant för stabilitet i ett projekt där projektägare byttes ut under arbetets gång.

De ytterst få som haft besök av Kulturrådet under projektiden betonade hur värdefullt detta varit, andra lyfte Kulturrådsbesök som önskemål och jämförde med Tillväxtverket, som alltid besöker beviljade projekt.

Stödet från Kulturrådet har i några fall fungerat som en kvalitetsstämpel i kontakten med kommuner, vilket underlättat access till kommunal nivå.

6.2.2. Lång projekttid möjliggör agilt arbetssätt

En återkommande i synpunkt från respondenterna är att tre år uppfattas som en lång tid för ett utvecklingsprojekt, och att detta möjliggör att man kan "testa saker", "prova sig fram" och ändra inriktning under arbetets gång. Denna långsiktighet är mycket uppskattad och en viktig faktor för att projekten ska bli verkningsfulla. Det möjliggör uppbyggnad av varaktiga relationer med olika aktörer på flera nivåer, vilket i sin tur skapar konstruktiva samarbeten. Flera respondenter uttrycker att det också är väldigt befriande att det finns möjlighet att förändra innehållet i projektet när det är flerårigt, utifrån de erfarenheter som görs under arbetets gång. I några fall har Kulturrådets tjänstepersoner uppfattats som bidragande till att projekt fått en delvis annan riktning. Respondenterna hade erfarenheter från andra sammanhang, där man i projekt tvingats att hålla fast vid ursprunglig plan, vilket hämmat utvecklingspotentialen.

Långsiktiga projekt ställer emellertid krav på att verksamheterna har tillräckliga egna resurser. En av de organisationer som inte har sitt verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen menar att de saknar strukturer och behöver "springa på alla bollar" på alla nivåer för att söka projektbidrag årligen. De är beroende av att förankra sina idéer på den kommunala nivån, och därefter på den regionala nivån. De möter byråkratiska system som de upplever som svåra att hantera med de begränsade resurser de har vilket försvårar att projekt övergår i ordinarie verksamhet.

6.2.3. Enkel redovisning, men ökat kunskapsutbyte önskas

En positiv aspekt som flera lyfter är att redovisningen till Kulturrådet inte är betungande. Däremot efterlyser flera av respondenterna att Kulturrådet är mer aktiva i att underlätta kunskapsutbytet och nätverkandet mellan de olika projekten. Även om man på regional nivå har en viktig roll i att facilitera kontakt mellan olika aktörer inom konstområdet, menar flera att även den statliga nivån behöver tänka på hur man bygger ett erfarenhetsutbyte. Några av respondenterna har deltagit i erfarenhetsutbyten som Kulturrådet arrangerat för utvecklingsprojekt, och dessa upplevdes mycket positivt. Helt klart är att för att utvecklingsprojektens resultat ska bli långsiktigt relevanta krävs samordnat kunskapsutbyte.

6.3. Vad har förändrats genom projekten? Två exempel

I rapporttiteln beskrivs utvecklingsbidragen som jästen i kultursamverkansmodellen. Bidragen leder till utveckling av både nya arbetsmetoder och verksamheter som kan stärka modellen långsiktigt. De två exempel på projekt som erhållit utvecklingsbidrag som vi redogör för här får illustrera detta. Vi inledde intervjuerna med att fråga projektägarna vad som förändrats genom att projekten genomfördes, om de lever vidare och i så fall, i vilken form. En följdfråga var hur de såg på hur resultatet förhåller sig till konstnärlig förnyelse och ökad tillgänglighet till kulturutbudet. När det gäller den del som handlar om konstnärlig förnyelse konstateras att det inte är det kulturpolitiska målet som står i fokus för de kulturområden som framför allt har sitt fokus på kulturarv.

I Hudiksvalls kommun, Gävleborgs län, startade projektet *Scen:se 2017* med hjälp av utvecklingsbidrag från Kulturrådet. Målet var att fler scenkonstaktörer skulle skapa föreställningar för barn och unga med funktionsvariationer, och att fler arrangörer skulle få upp ögonen för att boka föreställningar för målgruppen. Projektägaren vittnar om en positiv utveckling där intresset vaknat för att arbeta konstnärligt för en ny publik. Ett nätverk har startats där bland annat Universell scenkonst i Västra Götalandsregionen, Regionteater Väst, fria grupper och Göteborgsoperan ingår. Ur nätverket har dessutom Perception i Skåne startat, där Skånes dansteater är engagerade. Verksamheten lever vidare efter projekttidens slut, och har flyttat in i Teater Gävleborg. Projektägaren beskriver utvecklingen som "fantastisk" och att det "har skett ett skifte" i synen på scenkonst för barn och unga med funktionsvariationer.

I Jämtlands län startades utvecklingsprojektet *Så blir vi yngre* inom ramen för det regionala hembygdsförbundet för Jämtland-Härjedalen Heimbygda, som samlar ungefär 70 medlemsföreningar och uppemot 10 000 medlemmar. Upprinnelsen var en kartläggning som hade gjorts i länet som visade att mycket verksamhet för barn och unga fanns men inte nådde ut. Projektledaren beskriver hur projektet ledde till att en förändringsprocess kom i gång där man arbetade med samverkan och samlade ett starkt nätverk i hela länet kring frågan: Är hembygdsföreningen relevant för samtiden och samhället idag? Det gav insikt i hur viktig hembygdsföreningen är som lokal kulturbärare. Projektägaren menar att projektet har varit grundläggande för att utveckla Heimbygda till vad förbundet är idag; man förstod vikten av att vara en medlemsaktör och fånga upp och stärka initiativ som kommer från medlemsföreningarna, och vara en röst och aktör för kulturarvet i den regionala samhällsutvecklingen. Projektet bidrog till att kulturarvsområdet skrevs in i den regionala utvecklingsstrategin. Parallellt med det har intresset varit stort från andra förbund: i dialog med Sveriges hembygdsförbund har Heimbygda haft i uppgift att under tre år att sprida sina resultat nationellt.

6.4. Prioriteringar – övergripande och specifika

Vi har tidigare beskrivit (se avsnitt 4.3) att Kulturrådet tillsammans med samverkansrådet och regionerna har fastställt tre strategiska utvecklingsområden, som ligger till grund för prioriteringar inom de årliga statliga verksamhetsbidragen till regionerna:

- utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, etablera och stärka samverkansformer och interregionala samarbeten,
- ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional struktur,
- insatser som leder till att fler invånare deltar i kulturlivet.

Ett skäl till att Kulturrådet inte angett dessa som prioriteringsgrund för utvecklingsbidragen, är att regeringen i Kulturrådets regleringsbrev angett särskilda prioriteringar som ska gälla specifikt för detta bidrag. Som vi beskriver i avsnitt 3.3 har dessa skiftat under åren. Projekten vi intervjuat har i Kulturrådets återrapportering inrangerats inom någon eller flera av dessa prioriteringar:

- breddad delaktighet i kulturlivet,
- regionalt utvecklingsarbete inom bild- och formområdet,
- interregionala samarbeten (alternativ skrivning länsövergripande samverkan),
- insatser för att stärka arrangörer, digitalisering och dans.

Vi kan konstatera att regeringens prioriteringar som gäller specifikt för utvecklingsbidragen i ett fall återfinns – interregionala samarbeten – i övriga fall ryms inom de mer övergripande prioriteringar som gäller för verksamhetsbidraget. Nio av projekten vi intervjuade hade av Kulturrådet kategoriserats under prioriteringen "interregional samverkan". Vid intervjuerna framkom att betydligt fler hade kunnat inrangeras under denna kategori.¹⁹

6.5. Konstområden med svag regional infrastruktur: Dans, bild och form

14 av respondenternas projekt ryms under det som Kulturrådet bedömt vara konstområden med svag regional struktur, och som regeringen särskilt pekat ut för prioritering: dans samt bild och form. Den bild projektägarna ger i intervjuerna är att de inte känt till huruvida deras projekt beviljats bidrag på grund av regeringens prioriteringar. Projektägarna har ofta känt till att prioriteringarna har funnits men de har enligt egen utsago inte fäst någon vikt vid det. Arbetet har utgått från identifierade behov för det konst- eller kulturområde de är verksamma inom, och målen i den regionala kulturplanen – som är förankrade i de nationella kulturpolitiska målen.

6.5.1. Bild och form

Nio av projekten som deltog i intervjuerna bedrevs inom området bild och form. Projekten hade olika inriktning, men samtliga arbetade både med konstnärlig förnyelse och tillgänglighet, på lite olika sätt och med lite olika tyngdpunkt på de olika delarna men ofta samtidigt. Ett exempel på hur man arbetat för konstnärlig förnyelse och för ökad tillgänglighet är en konsthall som bjöd in en generationsöverskridande blandning av konstnärer, och skapade samarbeten mellan äldre och yngre generationer. Yngre och äldre konstnärer matchades ihop och gjorde workshops på seniorboenden. En lärdom var att det kunde krävas mycket jobb för att få tillträde till seniorboende och skolor.

På en annan konsthall har man i projektet arbetat med att blanda traditionella och nyare material, och startat kurser för konstnärer. Samtidigt har man satsat på att bjuda in barn och ungdomar att testa eget skapande. Ett annat projekt berättar att de mest jobbat med tillgängliggörande, men att eftersom den konst de skapat och visat upp är "väldigt avantgardistisk", och att man på så sätt stöttat den konstnärliga förnyelsen inom området. Inom muséer har utvecklingsbidraget lett till en förnyelse i hur man arbetar med sina samlingar.

De olika projekten arbetar med att öka tillgängligheten för personer som vanligtvis inte besöker deras verksamheter. Det handlar om barn och unga, nyanlända, eller personer från socioekonomiskt utsatta områden eller på landsbygden. I en region har en institution inlett ett samarbete med Kulturskolan, i en annan har projektet bjudit in ett flyktingboende. I ett fall fick en satsning på att nå barn den positiva bieffekten att även

¹⁹ Se bilaga 1, avsnitt 1.7, Fördelning av bidrag per prioriteringsgrund.

föräldrar kom och besökte verksamheten. De flesta respondenter vittnar om att de arbetar med att tillgängliggöra sin verksamhet även utanför projektets ramar men att projektbidrag självklart ökar möjligheten att göra riktade satsningar, och satsningar på att bygga upp varaktiga strukturer för att tillgängliggöra konsten.

En del av projekten har blivit delar i den ordinarie verksamheten och resulterat i tydliga positionsförflyttningar i form av stärkt infrastruktur. Ett av de intervjuade projekten har som uttalat mål att bli en del i kultursamverkansmodellen. Ett annat tycks inse under intervjuens gång att utvecklingsprojektet gått in i ordinarie verksamhet. En annan variant är att utvecklingsprojektet får en fortsättning i form av ytterligare ett projekt, antingen med stöd från Kulturrådet återigen eller med stöd från annat håll såsom Postkodlotteriet. På ett av de museer som intervjuades har projektet levt kvar i och med att man fått ett nytt sätt att tänka – projektägaren beskriver att personalen fått ett nytt "mindset" och att man lyckats ta sig ur ett arbetssätt som man fastnat i. Nu kan de dra i gång en ny utställning med den nya metod som man utvecklat inom projektet. Det har varit, om inte ett paradigmskifte, så i alla fall en stor förändring kring hur de tänker kring utställningsproduktion, insamling av berättelser och den kunskap som skapas.

Kunskapsbyggande, kunskapsutbyte och nätverksbyggande har i flera av projekten varit ett delsyfte. Ett exempel är ett projekt där kärnan var att bygga upp ett samarbete mellan institutioner och föreningsliv. Ett annat exempel är ett projekt som hade som syfte att stärka nätverk och kontakter runt det egna museet och starta samarbeten med systemmuseer och andra organisationer. Utvecklingsprojektet gjorde det möjligt att anställa en projektkoordinator som vid sidan av att dra igång nya projekt också kunde hålla i nätverksaktiviteterna.

Flera projekt har varit del i ett interregionalt samarbete som startat upp parallellt med utvecklingsprojekten. Det underlättade för projekten att knyta kontakter och att arbeta med konstnärlig förnyelse på olika sätt tillsammans. Respondenterna betonar betydelsen av de nätverk som finns inom bild och form-området på olika nivåer samt att utvecklingsbidraget har varit betydelsefullt för framväxten av dessa nätverk. En respondent berättar till exempel om hur en nätverksträff blivit upprinnelsen till att en annan region hörde av sig och ville samarbeta, vilket lett till att ett interregionalt pilotprojekt startat. En del i det är att sprida kunskap om hur en ny typ av utställningar kan produceras.

Flera respondenter poängterar vidare att utvecklingsbidraget från Kulturrådet har varit avgörande för att kunna arbeta med konstnärlig förnyelse. De vittnar om att kunskapen på kommunal och ibland regional nivå om bild och form på vissa håll är bristfällig och att den kunskap som Kulturrådet har inom området därför är viktig. Någon menar till exempel att vissa kommuner har ett alltför lokalt tankesätt. En annan berättar att med hjälp av utvecklingsbidraget har de kunnat bygga upp en plattform där de samlat kommuner och regioner vilket bidragit till bättre samarbete mellan de olika nivåerna och att bild och form-området kunnat "göra sin röst hörd". Med hjälp av medel från Kulturrådet kunde en väl fungerande interregional samverkan komma tillstånd. En respondent pekar på att man i landsbygdsregioner ofta inte gör skillnad på professionell kultur och amatörkultur, vilket inte är till den professionella kulturens fördel.

Utvecklingsbidraget har i flera fall bidragit till internationellt samarbete. I ett av de intervjuade projekten arbetade man med ett tydligt internationellt perspektiv. Man bjöd in ett tiotal konstnärer från Sydafrika som arbetade utifrån ett särskilt tema. Några av konstnärerna stannat som residenskonstnärer och arbetade med samlingarna.

6.5.2. Dans

Fem av projekten som deltog i intervjuerna gällde dansprojekt. Tre av dem var rena residensprojekt varav ett även omfattade residens för cirkus. Av dessa intervjuer framgår att behovet av att stärka infrastrukturen för dans kvarstår. Liksom inom området bild och form lyfter respondenterna att det är viktigt att skapa varaktiga strukturer som inte är personberoende. Att starta residens och bygga kontaktnät är inte ett mål utan ett medel för att kunna skapa konst som i förlängningen kan ge konstnärlig förnyelse.

I intervjuerna framkommer också att utvecklingsprojekt har synliggjort behovet av att öka kunskap om danskonst i kommunerna. Arbetet har, precis som inom bild- och formområdet, krävt omfattande pedagogiska insatser gentemot kommunanställda.

Projektägare för utvecklingsprojekt inom området dans som haft interregional och/eller internationell inriktning vittnar om positiv påverkan. För ett projekt var utvecklingsbidraget från Kulturrådet, i kombination med medfinansiering från annat håll, helt avgörande för att de skulle kunna etablera en verksamhet, och etablera samarbeten med partners i Norge, Finland och Ryssland samt nationellt med två andra regioner och med Riksteatern. Ett annat projekt har genom bidraget etablerat interregionala, konstövergripande samarbeten med flera aktörer inom Sverige, och genom bidrag från Svenska Institutet har verksamheten kunnat fortsätta.

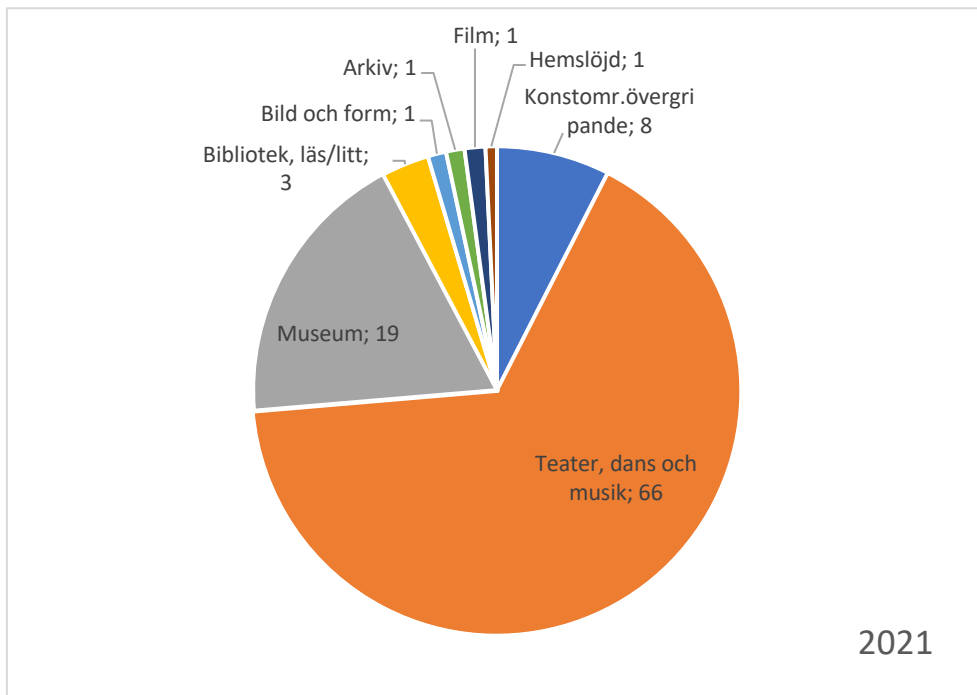
Ett projekt har lett till att långsiktiga relationer har byggts mellan berörd region och oväntade verksamheter inom kommuner såsom kommunekolog, äldreförvaltning och brandkår vid sidan av kulturskolan och biblioteken. Projektägaren menar att danskonsten på så sätt har blivit mer tillgänglig för fler av kommunernas invånare och att dansprojektet, från sin regionala position, är ett stöd för kommunerna som ju har olika förutsättningar.

I intervjumaterialet finns också exempel på projekt där arbetet har varit delvis lyckosamt. I en region lades ett stort arbete ner på att etablera residensverksamhet på kommunal nivå. Av tio kommuner var två intresserade och startade residens, varav ett lever kvar i dag tack vare enskilda tjänstepersoners intresse och en residensvärd som tar ansvar gentemot kommunen.

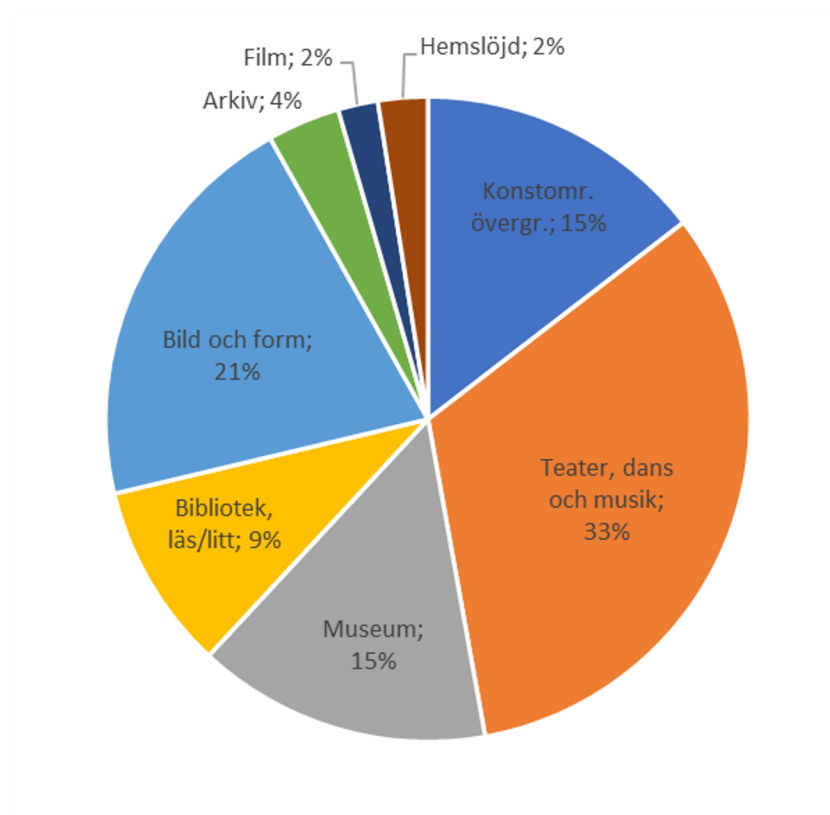
6.6. Sammanfattningsvis: Utvecklingsbidraget har stor betydelse för konst- och kulturområden med en svag regional infrastruktur

Sammanfattningsvis kan konstateras att ur dessa fallstudiers perspektiv kan det förefalla som att regeringens styrning varit ändamålsenlig när det gäller dans samt bild- och formområdet. Vi menar emellertid att dessa ansökningar skulle prioriterats ändå, utifrån den gemensamma prioritering som Kulturrådet har formulerat i dialog med regionerna och samverkansrådet – svag regional infrastruktur. Flertalet av respondenterna lyfter även interregionala samarbeten som betydelsefulla för det utvecklingsarbete som bedrivits.

När vi jämför andelen verksamhetsbidrag till olika konst- och kulturområden 2021 visar sig att skillnaden återkommer i andra konst- och kulturområden som procentuellt har en låg andel av verksamhetsbidragen: film, arkiv, hemslöjd samt läs- och litteraturfrämjande. Denna skillnad kan inte hänföras till regeringens prioriteringar. Eftersom dans ingår i Teater, dans och musik åskådliggörs inte skillnaden för dansen i dessa figurer.

Figur 1. Verksamhetsbidrag per konst-och kulturområden 2021, procent.

Figur 2 Kulturrådets utvecklingsbidrag per konst-och kulturområden 2017–2021, procent.

7. Bedömningar och förslag

7.1. Förändrad styrning för ökad måluppfyllelse

7.1.1. Strategiska utvecklingsområden för verksamhetsbidragen bör vara vägledande även för utvecklingsbidragen

Kultursamverkansmodellens utveckling bygger på tillitsbaserad styrning och är avhängig en välfungerande flernivåsamverkan där staten och regionerna för en dialog om hur de nationella kulturpolitiska målen bäst uppnås, på ett sätt som möjliggör regionala variationer och prioriteringar. Kulturrådet bedömer därför att de strategiska utvecklingsområden som Kulturrådet tillsammans med samverkansrådet och regionerna fastställer för verksamhetsbidragen även bör vara vägledande för utvecklingsbidragen, snarare än regeringens detaljerade styrning som gäller i dag. Detta vore i linje med den tillitsbaserade styrning som förordas av Tillitsdelegationen (SOU 2019:43). En förutsättning för detta, är att förordningen ändras i enlighet med förslaget i 7.1.2., samt att de kortfristiga och detaljerade prioriteringar som anges i Kulturrådets regleringsbrev upphör (se 7.1.3.).

I dessa strategiska utvecklingsområden ingår att utveckla den regionala kulturella infrastrukturen, ge utrymme till konst- och kulturområden med svag infrastruktur samt interregionala samarbeten.

Vi bedömer att det vore ändamålsenligt i relation till det ena övergripande syftet – att bidra till regionala prioriteringar och variationer – om samma strategiska områden som Kulturrådet tillsammans med samverkansrådet och regionerna fastställer för verksamhetsbidragen även gäller för utvecklingsbidragen.

Vi föreslår en arbetsmetod där Kulturrådet och samverkansrådet efter dialog med regioner tar fram vägledande strategiska områden som är centrala för att uppnå de kulturpolitiska målen med utgångspunkt i en analys över utmaningar.

Vår bedömning är att den styrning av utvecklingsbidraget som regeringen adderar till de överordnade ändamålen med statsbidraget – att bidra till att uppnå de kulturpolitiska målen sam möjliggöra regionala prioriteringar och variationer – inte är ändamålsenlig. Därtill är den administrativt betungande.

7.1.2. Kulturpolitiska målen och samtliga främjandesatser bör vara vägledande i bedömningen

Vi kan konstatera att såväl regioner som intervjuade projekt förvisso bedömer att utvecklingsbidraget bidrar till konstnärlig förnyelse och ökad tillgänglighet till kulturutbudet, men menar ändå att denna betoning av vissa av de kulturpolitiska målen främjandesatser bör upphöra. I stället bör de nationella kulturpolitiska målen i sin helhet utgöra utgångspunkt för utvecklingsbidraget, liksom de gör för kultursamverkansmodellen i sin helhet. Kulturrådet tillämpar konstnärlig förnyelse som bedömningsgrund endast för de ansökningar där det är relevant, inte för de som till exempel är verksamma inom kulturarvssektorn. Det hindrar inte att för många sökande riskerar begreppet att uppfattas som utestängande.

För de verksamheter och projekt som verkar inom konstnärlig produktion är konstnärlig förnyelse på ett plan oproblemiskt, i en eller annan form är det ständigt i fokus, men även här kan det uppfattas som för hårt styrande och missriktat. Om man till exempel som Giron Sámi Teáhter har som mål att bli en nationalscen för samisk teater finns det givetvis med som långsiktigt mål, men det som projektmedel behövs till kan vara att fånga upp muntlig tradition innan den försvinner.

Därtill anser Kulturrådet att den konstnärliga förnyelsen primärt är en fråga för kärnuppdraget, och därmed organisationernas verksamhetsbidrag.

7.1.3. Regeringens specifika prioriteringar för bidraget omhändertas redan av annan styrning och är administrativt resurskrävande

I avsnitt 3.3 berättar vi om de specifika prioriteringar som regeringen genom åren angett för utvecklingsbidragen. Kulturrådet har informerat sökande om dessa prioriteringar när bidraget utlysts, och under handläggningen noterat vilka ansökningar som svarar mot vilka prioriteringar. I årsredovisningar rapporteras dessa data.²⁰

Vissa har varit återkommande, någon har endast förekommit en gång.

Vid en närmare analys av vilka dessa prioriteringar är konstateras följande:

- Barn och unga finns redan utpekade i de kulturpolitiska målen.
- Stärka arrangörer, breddad delaktighet i kulturlivet och digitalisering har bäring på allas möjlighet till kulturupplevelser och till att utveckla sina skapande förmågor – som ingår i de kulturpolitiska målens främjandesatser.
- Dans, bild och form samt blåsmusik är konstområden som ryms inom det strategiska utvecklingsområdet att ge utrymme till konst- och kulturområden med en svag regional infrastruktur.
- Interregional samverkan är ett av de strategiska utvecklingsområden som identifierats för verksamhetsbidraget.

Vi menar att årliga prioriteringar bör upphöra eftersom de omhändertas av annan styrning.

Ytterligare skäl är att prioriteringarna i Kulturrådets regleringsbrev inte formuleras i dialog med regionerna, som kan se andra behov av utveckling. Kortsiktigheten gör det svårt att kunna uppnå det de syftar till: För att stärka utvecklingen av ett visst konstområde krävs långsiktiga, gemensamma satsningar som formuleras i flernivåsamverkan, inte tidsbegränsade prioriteringar.

Därtill riskerar de att motverka ett av de huvudsakliga ändamålen med den förordning som reglerar bidraget, nämligen "möjligheter till regionala prioriteringar och variationer". Interregional samverkan är emellertid fortsatt relevant som strategiskt utvecklingsområde. Genom de intervjuer vi genomfört kan vi konstatera att interregionala samarbeten i flera fall möjliggjort regionala prioriteringar och variationer.

7.1.4. "Ökade" möjligheter är överflödigt

Kulturrådet har i budgetunderlag önskat regeländring av ändamålsparagrafen: ge ökade möjligheter till regionala prioriteringar och variationer. Vi föreslår att "ökade" ska bort. Att möjliggöra regionala variationer och prioriteringar var ett skäl till att i grunden göra om det statliga stödet till regionala kulturverksamheter, kultursamverkansmodellen gjorde det möjligt. Ordet "ökade" saknar relevans, möjligheterna finns, de behöver inte succesivt öka.

²⁰ Utfallet för regeringens prioriteringar av utvecklingsbidragen åren 2017 - 2021 illustreras i bilaga 1, avsnitt 1.7.

7.2. Kulturrådet fortsätter utveckla arbetssätt

7.2.1. Nya blanketter för ansökningar och redovisning

Den bild vi fått genom intervjuer med projektägare och möten med regioner är att bidraget och Kulturrådets hantering av det i stort fungerar väl. Möjligheten att kunna planera för en utveckling som sträcker sig över tre år lyfts som särskilt viktig, samt att det finns en flexibilitet att förändra under projektets gång.

Inför utlysningen av regionala utvecklingsbidrag 2023 utarbetades en ny ansökningsblankett. Förändringarna adresserar några förbättringsområden som lyfts i denna undersökning. Regionernas behov av att få en överblick tillgodoses med att sökande beskriver projekten i korthet.

Redovisningsblanketterna har utvecklats så att de har ett större fokus på utvärdering och lärande, för att förbättra möjligheterna till kunskapsutveckling och kunskapsdelning.

Blanketterna har utformats för att underlätta möjligheter till att se geografisk spridning.

7.2.2. Långsiktighet önskvärd och kan utvecklas

Kulturrådet har hittills valt att bevilja medel på årsbasis, även om möjlighet finns att fatta fleråriga beslut på bemyndigande. Ett skäl för detta är den komplexa styrningen av bidraget, där prioriteringar kan förändras från ett år till ett annat, vilket kräver hög flexibilitet. Den här undersökningen visar att det finns kvalitetsvinster med att säkra långsiktighet och effektiv administration, men med den detaljerade och fluktuerande styrning som gäller i dagsläget behöver vi väga nackdelarna med att binda upp medel för kommande år mot de fördelar som det skulle innebära att nyttja bemyndigandet och fatta fleråriga beslut.

7.2.3. Kunskapsuppbyggnad och -utbyte mellan utvecklingsprojekt

Vi kan konstatera att arbetssätt och erfarenheter som genereras av projekten behöver få ökad spridning jämfört med hur det är i dag. Utvecklingen av arenor som möjliggör ett systematiskt lärande av såväl framgångar som motgångar över regiongränserna har inletts under arbetet med den här undersökningen och det arbetet behöver fortsätta. Under 2023 och 2024 planerar vi att

- bjuda in pågående projekt till digitala träffar,
- erbjuda dem som avslutar sina projekt att presentera sina projekt i anslutning till slutredovisning,
- erbjuda mentorskap – år tre möter år ett.

7.2.4. Utvecklad information om Kultursamverkansmodellen och de regionala utvecklingsbidragen

Arbetet med att synliggöra bidraget pågår kontinuerligt. Kulturrådet har inarbetade kommunikationsprocesser vid bidragsutlysning och bidragsbeslut, som syftar till att uppmärksamma potentiella bidragssökande samt att synliggöra hur bidraget bidrar till att uppnå de kulturpolitiska målen.

Under Folk och Kultur 2023 bjöd Kulturrådet in flera projektägare till vår monter i syfte att dela med sig av erfarenheter av att driva utvecklingsprojekt och möjliggöra erfarenhetsutbyte för de verksamheter som deltog. Totalt genomfördes två träffar där allmänheten och andra kulturaktörer hade möjlighet att ställa frågor. För att nå ut än mer och skapa möjlighet till såväl erfarenhetsutbyte som dialog ser vi träffar likt dessa som en viktig aktivitet att fortsätta med.

Flera nya kommunikationsinsatser planeras för 2023. Utvecklade funktioner på webbsidan ska än mer visualisera de verksamheter som tar del av bidragen och en film som pedagogiskt beskriver hur Kultursamverkansmodellen fungerar har producerats.

7.2.5. Ökade personella resurser krävs

Vi kan konstatera att ett ökat fokus på kunskapsuppbyggnad och -spridning kräver ökade resurser. En mindre detaljstyrande reglering av bidraget skulle minska administrationen och ge ett visst utrymme för sådan utveckling. Möjlighet till ökat uttag av förvaltningsmedel behövs också, i enlighet med Kulturrådets bedömning i Budgetunderlag 2024-2026.

Bilagor

1. BILAGA, Delrapport: Beviljade utvecklingsbidrag 2017–2021

Denna bilaga redogör för utvecklingsbidragens utfall perioden 2017–2021.

I det inledande avsnittet visas på aggregerad nivå hur utvecklingsbidragen fallit ut per år 2017–2021. Därefter följer avsnitt med utvecklingsbidragens fördelning per konst- och kulturområden, regioner, verksamhetsområden, verksamheter utanför kultursamverkansmodellen, fördelning på stora mottagare och storleksklasser samt bidragens fördelning inom olika prioriteringsområden.

I avsnitt 1.8 har vi sammanställt uppgifter från bidragsmottagarnas redovisningar i de fall redovisningar funnits tillgängliga. Det handlar om hur olika typer av intäkter och kostnader fördelat sig per konst- och kulturområden.

Avsnitt 1.9 redogör för hur utvecklingsbidrag lett till förändringar i infrastrukturen, genom att inkluderas i kultursamverkansmodellen.

1.1. Fördelning av bidrag per år 2017–2021

Tabell 1 visar antal ansökningar och beviljanden 2017–2021. Under perioden har i genomsnitt 170 ansökningar kommit in varje år och 85 ansökningar har beviljats. Totalt sökt stöd per år har varierat mellan 103 och 80 miljoner kronor och totalt beviljat belopp mellan 25 och 38 miljoner kronor.

Sökande som fick del av bidrag 2021 beviljades i genomsnitt 75 procent av det belopp de sökte. Av det totala sökta beloppet 2021 (dvs. inklusive de som fick avslag) kunde Kulturrådet bevilja 38 procent.

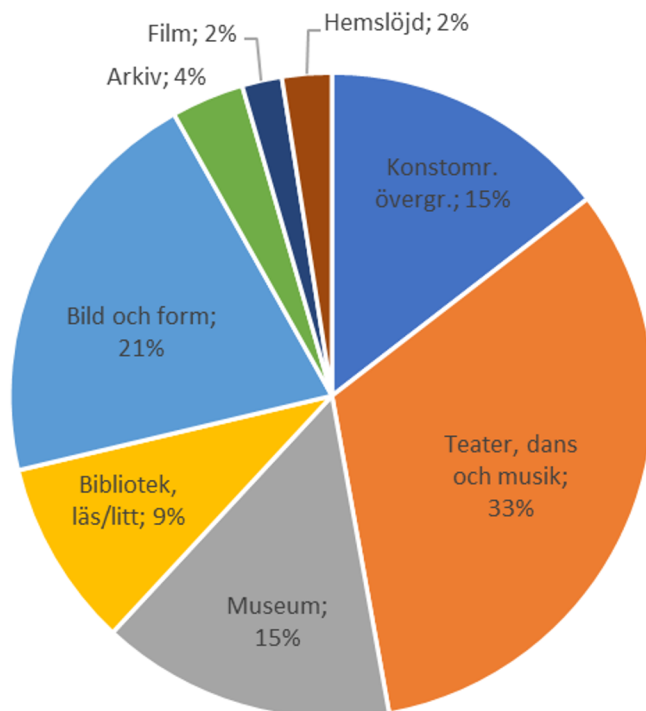
Tabell 1 Kulturrådets beslut om utvecklingsbidrag 2017–2021, tusen kronor och procent

År	Antal ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Andel (%) ansökningar som beviljats	Totalt sökt stöd, tkr	Beviljat belopp, tkr	Beviljad andel (%) av sökt belopp för dem som beviljats stöd	Andel (%) av totalt sökt belopp som beviljats
2021	165	84	51%	83 092	31 746	75%	38%
2020	176	88	50%	80 054	34 627	73%	43%
2019	172	85	49%	90 597	33 040	67%	36%
2018	152	69	45%	81 675	24 660	68%	30%
2017	202	102	50%	102 548	38 202	69%	37%
Totalt	867	428	49%	437 966	162 275	70%	37%

1.2. Fördelning av bidrag per konst- och kulturområde

Figur 1 nedan visar utvecklingsbidragens fördelning per konst- och kulturområden 2017–2021. Teater, dans och musik har fått störst andel, 33 procent. Därefter följer Bild och form, museer och kulturområdesövergripande projekt. Bild- och formområdet har fått störst andel i relation till hur de regionala verksamhetsbidragen normalt sett fördelar sig.

Området teater, dans och musik har beviljats totalt 52,9 miljoner kronor under perioden. Under de två år regeringen pekat ut dansområdet som prioriterat, 2020 och 2021, har nära 12 miljoner kronor beviljats projekt som syftat till utveckling inom detta område. Nio av de 31 projekt som haft dans som prioriteringsgrund återfinns även under prioriteringsgrunden interregional samverkan.

Figur 1 Kulturrådets utvecklingsbidrag per konst- och kulturområden 2017–2021, procent.

Tabell 2 visar antal ansökningar och beviljanden per konst- och kulturområden 2017–2021. Flest ansökningar har avsett området teater, dans och musik, 287, varav 132 beviljades – vilket ger en beviljandegrad baserat på antal ansökningar på 46 procent. Museer var det område vars ansökningar och sökta och beviljade belopp beviljades i lägst utsträckning – 38 procent av ansökningarna beviljades. De som fick sina ansökningar beviljade fick 66 procent av sökt belopp, vilket låg relativt nära genomsnittet på 70 procent för alla områden. Att just museer ligger lite lägre i beviljandegrad än andra områden kan bero på att de genom vana att söka projektmedel sökt i relativt stor utsträckning samtidigt som regeringens prioriteringar för utvecklingsbidragen bland annat inriktat sig på kulturområden med en relativt sett svagare infrastruktur.

Konst- och kulturområdesövergripande projekt står för 15 procent av beviljade belopp. Inom denna kategori ryms projekt som omfattar minst två (ofta fler) av förordningens områden. Det kan till exempel handla om projekt för att stödja arrangörsstrukturer, residentsfrämjande oavsett konst- och kulturområde eller främjande av nationella minoriteters kultur.

Kategorin "Övrigt" innefattar inkomna ansökningar som inte omfattats av förordningen och därmed avslagits.

Tabell 2 Kulturrådets beslut om utvecklingsbidrag per konst-och kulturområde 2017–2021, tusen kronor och procent

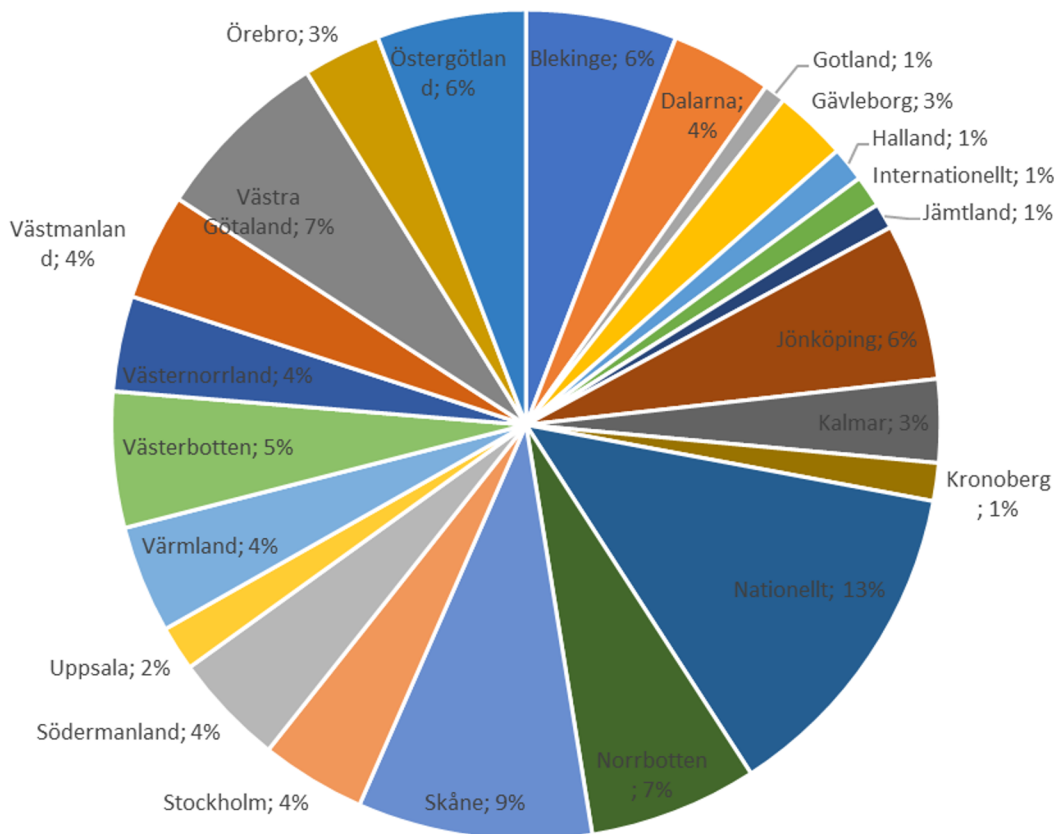
Konst- och kulturområde	Antal ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Andel (%) ansökningar som beviljats	Totalt sökt stöd, tkr	Beviljat belopp, tkr	Beviljad andel (%) av sökt belopp för dem som fått bifall	Beviljad andel (%) av totalt sökt belopp (bifall och avslag)
Konstområdesövergripande	110	48	44%	57 572	23 627	73%	41%
Teater, dans, musik	287	132	46%	145 822	52 901	73%	36%
Museer	158	60	38%	93 098	23 927	66%	26%
Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande	60	41	68%	28 248	15 235	68%	54%
Bild och form	174	105	60%	80 066	33 360	68%	42%
Arkiv	34	19	56%	12 961	5 930	72%	46%
Film	18	12	67%	6 638	3 244	75%	49%
Hemslöjd	16	11	69%	6 682	4 051	76%	61%
Övrigt	10		0%	6 879			0%
Totalt	867	428	49%	437 966	162 275	70%	37%

Anm. I tabell 2 och övriga tabeller är benämningarna på konst- och kulturområdena förkortade. De fullständiga benämningarna enligt gällande förordning är: *professionell teater-, dans- och musikverksamhet, museiverksamhet och museernas kulturmiljöarbete, biblioteksverksamhet och läs- och litteraturfrämjande verksamhet, professionell bild- och formverksamhet, regional enskild arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet och främjande av hemslöjd.*

1.3. Fördelning av bidrag per region

Figur 2 nedan visar utvecklingsbidragens fördelning per region och "internationellt" samt "nationellt" 2017–2021. Om man bortser från nationellt inriktade projekt är Skåne den region som fått störst andel, nio procent. Därefter följer Västra Götaland och Norrbotten med sju procent vardera. Blekinge med sina sex procent är den region som fått störst andel om man ser till regionernas befolkningsmängd.

Nationellt innebär att projekten antingen genomförs av/i ett flertal regioner enligt samma metod, eller att projekten syftar till att ta fram metoder eller resultat som kan användas i hela landet. Ibland genomförs projekt i samverkan mellan samtliga regioner (till exempel i samverkan med läns museernas samarbetsråd).

Figur 2 Kulturrådets utvecklingsbidrag per region 2017–2021, procent

Tabell 3 visar antal ansökningar och beviljanden per region 2017–2021 tillsammans med "nationellt" och "internationellt". Andel beviljade ansökningar i de olika regionerna varierar mellan 21 procent i Stockholm, där möjligheterna att söka bidraget är begränsat till de regeringen angett i förordning och regleringsbrev, och 71 procent i Västmanland. Om man ser till de ansökningar som beviljats stod Gävleborg för högst beviljat belopp, 87 procent, medan Östergötlands beviljade projekt fick 58 procent av sökt belopp.

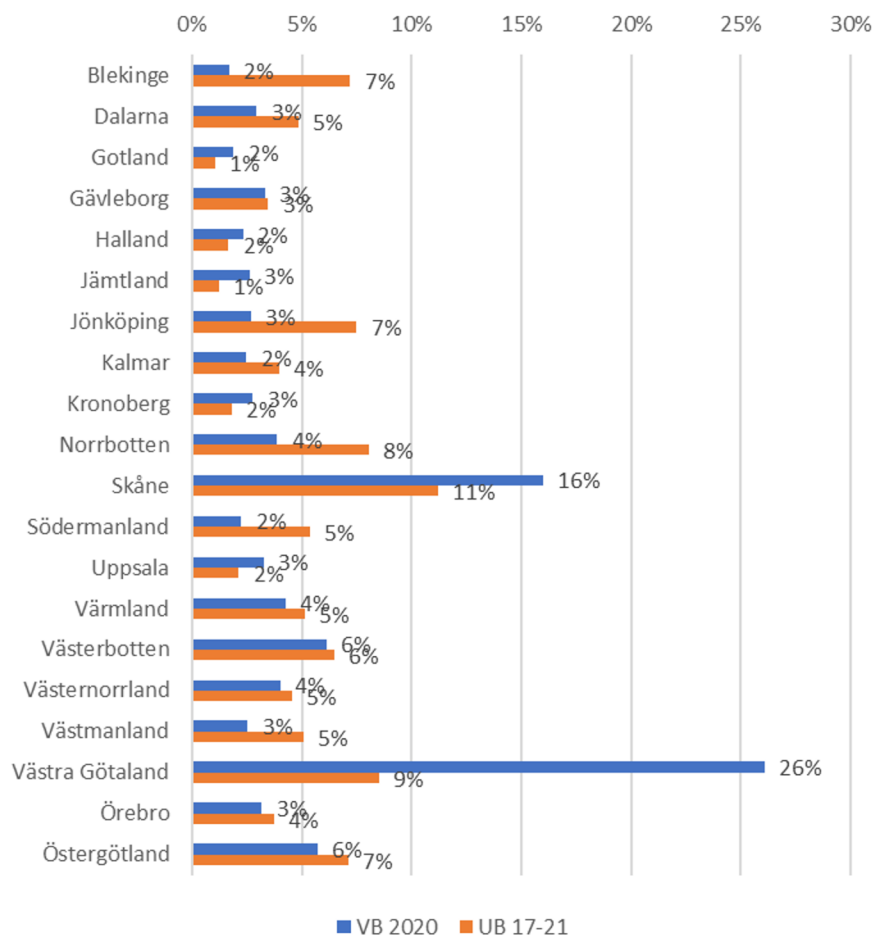
Tabell 3 Kulturrådets beslut om utvecklingsbidrag per region 2017–2021, tusen kronor och procent

Region	Antal ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Andel (%) ansökningar som beviljats	Totalt sökt stöd, tkr	Beviljat belopp, tkr	Beviljad andel (%) av sökt belopp för dem som beviljats stöd	Andel (%) av totalt sökt belopp som beviljats
Blekinge	28	19	68%	17 094	9 550	68%	56%
Dalarna	35	23	66%	13 579	6 403	73%	47%
Gotland	15	6	40%	8 073	1 380	63%	17%
Gävleborg	22	13	59%	10 630	4 605	87%	43%
Halland	20	8	40%	11 608	2 196	69%	19%
Internationellt	7	6	86%	3 355	2 000	65%	60%
Jämtland	24	9	38%	9 460	1 630	81%	17%
Jönköping	37	21	57%	19 533	9 930	76%	51%
Kalmar	32	16	50%	15 829	5 256	80%	33%
Kronoberg	13	8	62%	7 152	2 400	68%	34%
Nationellt	41	37	90%	32 595	20 965	74%	64%
Norrbottnen	43	28	65%	23 104	10 670	68%	46%
Skåne	129	49	38%	48 438	14 840	71%	31%
Stockholm	52	11	21%	26 817	6 640	67%	25%
Södermanland	29	17	59%	15 006	7 130	67%	48%
Uppsala	21	9	43%	7 409	2 825	75%	38%
Värmland	40	23	58%	18 365	6 800	68%	37%
Västerbotten	33	18	55%	21 656	8 581	69%	40%
Västernorrland	33	19	58%	14 175	6 031	73%	43%
Västmanland	21	15	71%	12 843	6 742	63%	52%
Västra Götaland	123	32	26%	62 516	11 310	73%	18%
Örebro	28	16	57%	12 509	4 940	70%	39%
Östergötland	41	25	61%	26 220	9 451	58%	36%
Totalt	867	428	49%	437 966	162 275	70%	37%

1.3.1. Jämförelse med regionernas verksamhetsbidrag

Figur 3 nedan visar en jämförelse mellan regionernas andel av Kulturrådets verksamhetsbidrag (blå staplar) och regionernas andel av Kulturrådets utvecklingsbidrag (orangea staplar).

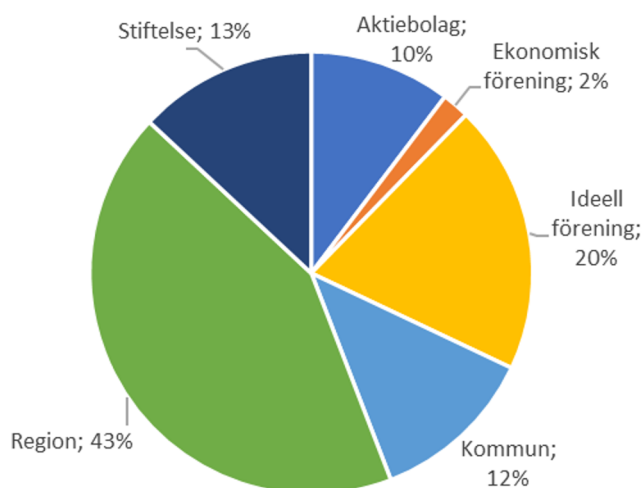
De två stora regionerna – Västra Götaland och Skåne – står också för stora andelar av verksamhetsbidragen, med en procentuellt sett lägre andel utvecklingsbidrag. I övrigt varierar det hur mycket utvecklingsbidrag regionerna fått i förhållande till verksamhetsbidrag. Blekinge sticker ut med tre gånger så hög andel utvecklingsbidrag som verksamhetsbidrag. Men även Jönköping, Sörmland och Norrbotten har fått relativt mycket utvecklingsbidrag i relation till verksamhetsbidrag. Fördelningen följer av de prioriteringar som gällt för utvecklingsbidragen, se vidare i avsnitt 4.7.

Figur 3 Regionernas andel av Kulturrådets verksamhetsbidrag (blå stapel) jämfört med regionernas andel av Kulturrådets verksamhetsbidrag (orange stapel).

1.4. Fördelning av bidrag per verksamhetsform

Figur 4 visar fördelningen av utvecklingsbidrag 2017–2021 per verksamhetsform. 43 procent av utvecklingsbidragen har drivits av regionerna själva, 20 procent av ideella föreningar, 13 procent av stiftelser och 12 procent av kommuner.

Figur 4 Kulturrådets utvecklingsbidrag per verksamhetsform 2017–2021, procent

Tabell 4 visar antal ansökningar och beviljanden per verksamhetsform 2017–2021. Beviljad andel av sökt belopp för dem som beviljats stöd är cirka 60–70 procent oavsett verksamhetsform. Andelen beviljade ansökningar skiljer sig desto mer mellan verksamhetsformerna. Regionerna har en beviljandegrad på 76 procent, följt av kommunerna med en beviljandegrad på 52 procent: Ekonomiska föreningar och ideella föreningar har lägst beviljandegrad på 29 respektive 38 procent. 13 ansökningar från enskild firma med F-skattsedel har också inkommit, vilka samtliga har avslagits eller avvisats.

Tabell 4 Kulturrådets beslut om utvecklingsbidrag per verksamhetsform 2017–2021, tusen kronor och procent

Verksamhetsform	Antal ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Andel (%) ansökningar som beviljats	Totalt sökt stöd, tkr	Beviljat belopp, tkr	Beviljad andel (%) av sökt belopp för dem som beviljats stöd	Andel (%) av totalt sökt belopp som beviljats
Aktiebolag	105	42	40%	57 143	16 736	66%	29%
Ekonomisk förening	31	9	29%	18 519	3 250	62%	18%
Enskild firma med F-skattsedel	13		0%	4 668			0%
Ideell förening	277	106	38%	114 503	32 000	70%	28%
Kommun	94	49	52%	50 389	19 660	77%	39%
Region	214	162	76%	122 233	69 468	71%	57%
Stiftelse	133	60	45%	70 511	21 161	67%	30%

Totalt	867	428	49%	437 966	162 275	70%	37%
---------------	------------	------------	------------	----------------	----------------	------------	------------

1.5. Utvecklingsbidrag till verksamheter utanför kultursamverkansmodellen

Utvecklingsbidrag har beviljats till verksamheter med regional förankring men som vid tiden för beviljande inte haft årliga verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen. I tabell 5 visas fördelningen av utvecklingsbidrag 2017–2021 för dessa verksamheter. I tabell 5 redovisas inga utvecklingsbidrag till verksamheter i Stockholm, eftersom denna region står utanför kultursamverkansmodellen och det därmed är regeringen som avgör vilka som är berättigade att söka.

Totalt inkom 305 ansökningar mellan 2017 och 2021 från verksamheter som inte har verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen. Av dessa har 111 bifallits, vilket är 26 procent av det totala antalet beviljade ansökningar. Flest beviljade ansökningar för verksamheter utan verksamhetsbidrag finns inom professionell teater-, dans- och musikverksamhet samt professionell bild- och formverksamhet. Malmö kommun har beviljats medel för ett projekt som syftar till att rädda enskilda arkiv som hotas på grund av internationella konflikter.

Jämfört med utvecklingsbidragen i sin helhet (se tabell 2) så har verksamheter som inte erhåller regionala verksamhetsbidrag en lägre beviljandegrad, 34 procent jämfört med 49 procent. Beviljad andel av sökt belopp för de verksamheter som beviljats stöd är densamma för verksamheter utan verksamhetsbidrag och utvecklingsbidragen i sin helhet.

Tabell 5 Antal beviljade ansökningar och belopp (tkr) till verksamheter som inte har regionala verksamhetsbidrag per konst- och kulturområdet 2017–2021

Konst- och kulturområde	Antal ansökningar	Antal beviljade ansökningar	Andel (%) ansökningar som beviljats	Totalt sökt stöd, tkr	Beviljat belopp, tkr	Beviljad andel (%) av sökt belopp för dem som beviljats stöd	Andel (%) av totalt sökt belopp som beviljats
Konstområdesövergripande	59	15	25%	22 894	5 840	83%	26%
Teater, dans, musik	107	40	37%	43 084	13 995	74%	32%
Museer	41	12	29%	21 084	3 050	65%	14%
Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande	20	7	35%	7 026	2 150	72%	31%
Bild och form	61	31	51%	26 993	10 020	67%	37%
Arkiv	5	3	60%	2 300	1 100	73%	48%
Film	2		0%	640	0		0%
Hemslöjd	4	3	75%	1 409	950	83%	67%
Övrigt	6		0%	3 708	0		0%
Totalt	305	111	36%	129 138	37 105	72%	29%

1.6. Organisationer med högst beviljade belopp samt spridning av bidragsbelopp

Tabell 6 visar de 20 organisationer som erhållit högst sammanlagt utvecklingsbidrag åren 2017–2021. Alla utvecklingsprojekt är två- eller treåriga och beloppet i tabell 8 avser det samlade bidraget för dessa år och kan även inkludera flera olika utvecklingsprojekt ifall en organisation drivit mer än ett projekt under tidsperioden. Region Blekinge och Region Jönköpings län har ett markant högre bidragsbelopp än övriga organisationer på listan. Region Blekinge är bland annat huvudsökande för två projekt avseende regionsamverkan Sydsverige, som är ett samarbete mellan Blekinge, Halland, Jönköpings län, Kalmar län, Kronoberg och Skåne. Region Jönköpings län har bland annat drivit projektet *Etablera ShareMusic som ett kunskapscentrum för konstnärlig utveckling och inkludering 2017–2020*. ShareMusic erhåller från och med 2022 verksamhetsbidrag från Jönköpings län, Västra Götaland och Skåne inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Tabell 6 organisationer med projekt något eller flera av åren perioden 2017–2021, sorterat efter totalt beviljat belopp för samtliga år och projekt 2017–2021

Organisation	Beviljat belopp
Region Blekinge	9 440
Region Jönköpings län	8 630
Region Värmland	5 300
Region Östergötland	5 200
Östergötlands museum	4 600
Region Västmanland	4 250
Region Norrbotten	4 200
Region Örebro län	3 690
Kultur i Väst	3 400
Sörmlands museum	3 100
Västra Götalandsregionen	2 500
Smålands Musik och Teater	2 200
Cirkör AB	2 100
Region Kronoberg	2 000
Stadsmuseet	1 900
Kommunalförbundet VästmanlandsTeater	1 892
Region Västernorrland	1 781
Arkiv Sörmland	1 700
Storumans kommun	1 700
Dansinitiativet	1 600

Tabell 7 visar organisationers samlade bidragsbelopp 2017–2021 uppdelat i sex storleksklasser. En dryg tredjedel av organisationerna har beviljats samlat bidragsbelopp mellan hundra tusen kronor och en halv miljon och ytterligare en tredjedel har beviljats ett samlat bidragsbelopp mellan en halv miljon kronor och 1 miljon kronor. En procent av organisationerna har beviljats utvecklingsbidrag under hundra tusen kronor och 9 procent har beviljats utvecklingsbidrag på över 5 miljoner kronor.

Tabell 7 Kulturrådets utvecklingsbidrag efter storleksklasser

Beviljat bidrag, tkr	Antal org.	Andel av org.
5 000 - 10 000	4	3%
2 000 - 4 999	10	6%
1 000 - 1 999	39	25%
500 - 999	50	32%
100 - 499	53	34%
< 99	2	1%
Totalsumma	158	100%

1.7. Fördelning av bidrag per prioriteringsgrund

I Kulturrådets regleringsbrev pekas särskilda prioriteringsgrunder ut för utvecklingsbidragen. Prioriteringsgrunderna har varierat mellan åren 2017–2021 och 2019 angavs inga prioriteringar alls. Endast interregional samverkan har varit återkommande som prioritering i regleringsbrevet under åren 2017, 2018, 2020 och 2021. Tabell 8 visar Kulturrådets fördelning av utvecklingsbidrag per prioriteringsgrund och konst- och kulturområden, antal beviljade ansökningar och andel av det totala antalet ansökningar per år 2017–2021. I tabell 9 visas motsvarande uppgifter för den beviljade bidragssumman. En ansökan kan prioriteras utifrån mer än en prioriteringsgrund.

Andelen ansökningar som prioriterats på grund av interregional samverkan var som högst 2017 och 2020, med 25 procent, och lägst 2021 med 17 procent. Andelen av det beviljade beloppet ligger något högre för alla år utom 2021, där andelen av det beviljade beloppet motsvarade andelen av de beviljade bidragen som prioriterats på grund av interregionala samverkan.

Bild och form var en prioriteringsgrund 2017–2018. Cirka en fjärdedel av de beviljade ansökningarna hade denna prioriteringsgrund och en ungefär lika stor andel av det beviljade beloppet.

Breddat deltagande var en prioriteringsgrund 2017–2018. 2017 utgjorde beviljade ansökningar med denna prioriteringsgrund 30 procent och 2018 var det 20 procent. Andelen av det beviljade beloppet var några procentenheter högre, högst andel var det 2017 med 37 procent av det beviljade beloppet.

Dans var en prioriteringsgrund 2020–2021. Andelen beviljade ansökningar och andel av det beviljade beloppet med denna prioriteringsgrund var 17–19 procent för de båda åren.

Stärka arrangörer var en prioriteringsgrund 2020–2021. 2020 hade 17 procent av de beviljade ansökningar denna prioriteringsgrund och 19 procent av det beviljade beloppet. 2021 var motsvarande andelar 23 respektive 21 procent.

Digitalisering var en prioriteringsgrund 2021 och 17 procent av de beviljade ansökningarna och 18 procent av det beviljade beloppet prioriterades utifrån digitalisering.

Tabell 8 Kulturrådets fördelning av utvecklingsbidrag per prioriteringsgrund 2017–2021, antal beviljade ansökningar och andel av det totala antalet beviljade ansökningar respektive år

	2017		2018		2020		2021	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Bild och form (2017–2018)	30	29%	17	25%				
Breddat deltagande (2017–2019)	31	30%	14	20%				
Dans (2020–2021)					17	19%	14	17%
Stärka arrangörer (2020–2021)					15	17%	19	23%
Digitalisering (2021)							14	17%
Interregional samverkan (2017–2021)	26	25%	16	23%	22	25%	14	17%
Antal beviljade ansökningar totalt	102		69		88		84	

Tabell 9 Kulturrådets fördelning av utvecklingsbidrag per prioriteringsgrund 2017–2021, beviljat belopp och andel av totalt beviljat belopp respektive år

	2017		2018		2020		2021	
	Belopp	Andel	Belopp	Andel	Belopp	Andel	Belopp	Andel
Bild och form (2017–2018)	10 660	28%	5 300	21%				
Breddat deltagande (2017–2019)	14 225	37%	5 520	22%				
Dans (2020–2021)					5 730	17%	6 050	19%
Stärka arrangörer (2020–2021)					6 645	19%	6 564	21%
Digitalisering (2021)							5 648	18%
Interregional samverkan (2017–2021)	13 021	34%	6 370	26%	11 365	33%	5 497	17%
Antal beviljat belopp totalt	38 202		24 660		34 627		31 746	

1.8. Intäkter och kostnader från redovisningar

Tabell 10 och 11 visar fördelning av intäkter och kostnader hämtade från projektredovisningar avseende beviljade utvecklingsbidrag 2017–2021, per konst- och kulturområden. Alla bidragsmottagare under tidsperioden har ännu inte inkommit med redovisning. Av bidragsmottagare 2021 har sju projekt av de 84 beviljade ansökningarna redovisat. Sammanlagt består underlaget i detta avsnitt av 319 redovisningar av de 428 beviljade ansökningarna.

Kulturrådets utvecklingsbidrag utgör en tredjedel av utvecklingsprojektens totala intäkter och den regionala finansieringen utgör en femtedel. Andelen av totala intäkter som utgörs av bidrag är 65 procent och 35 procent är övriga intäkter. Övriga intäkter utgörs främst av egna insatser i form av exempelvis personal som avlönas utanför projektets budget men också övriga intäkter som exempelvis biljettintäkter.

Högst andel av de totala intäkterna som utgörs av utvecklingsbidrag från Kulturrådet har film och hemslojd, med 50 respektive 49 procent, vilka också är de konst- och kulturområden som har de lägsta intäkterna i absoluta belopp. Utvecklingsbidragens andel av de totala intäkterna varierar mellan 28 och 50 procent för de olika konst- och kulturområdena. Den regionala finansieringen visar en större variation mellan områdena,

där bild och form har högst andel regional finansiering med 25 procent och film har lägst andel med 2 procent.

Tabell 10 fördelning av intäkter från projektredovisningar 2017–2021, per konst- och kulturområden

Verksamhetsområde	Antal redovisningar	KUR-bidrag	Regionala bidrag	Kommunala bidrag	Övriga bidrag	Övriga intäkter	Summa
Konstområdesövergripande	35	28%	20%	11%	9%	32%	57 677
Teater, dans, musik	96	32%	21%	10%	3%	33%	111 351
Museer	46	37%	11%	2%	8%	41%	42 138
Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande	32	32%	13%	2%	7%	46%	37 232
Bild och form	84	33%	25%	9%	7%	27%	82 611
Arkiv	14	33%	16%	0%	4%	47%	13 587
Film	6	46%	2%	0%	5%	47%	1 958
Hemslöjd	6	49%	6%	0%	5%	40%	5 321
Totalt	319	33%	19%	7%	6%	35%	351 875

Personalkostnader i form av löner och arvoden utgör två tredjedelar av projektens totala kostnader. Lokaler utgör 6 procent, administration 5 procent, marknadsföring 4 procent och övriga kostnader, exempelvis resor och logi, 19 procent.

Personalkostnadernas andel av de totala kostnaderna är relativt jämn mellan konst- och kulturområdena, där hemslöjd har lägst andel med 60 procent och film har högst med en andel på 79 procent. Uppgifterna för dessa två konst- och kulturområden baseras också på markant lägre antal redovisningar än övriga områden (i och med att färre projekt genomförts inom film och hemslöjd, se exempelvis tabell 2 för mer information).

Tabell 11 fördelning av kostnader från projektredovisningar 2017–2021, per konst- och kulturområden

Verksamhetsområde	Antal redovisningar	Personalkostnader	Lokaler	Administration	Marknadsföring	Övrigt	Summa
Konstområdesövergripande	35	71%	7%	3%	3%	17%	56 065
Teater, dans, musik	96	62%	4%	8%	5%	22%	108 763
Museer	46	69%	3%	8%	1%	19%	41 241
Bibliotek, läs- och litteraturfrämjande	32	65%	3%	2%	5%	24%	35 332
Bild och form	84	67%	9%	5%	4%	16%	76 978
Arkiv	14	66%	15%	4%	1%	13%	13 572
Film	6	79%	6%	3%	1%	11%	1 708
Hemslöjd	6	60%	3%	4%	1%	32%	5 210
Totalt	319	66%	6%	5%	4%	19%	338 868

1.9. Från projekt till verksamhetsbidrag

En vanlig fråga kopplad till kultursamverkansmodellen är hur förutsättningarna för nya verksamheter att inkluderas i modellen ser ut. Inkluderingen av nya verksamheter i modellen kan vara en viktig del av konstnärlig förnyelse och tillgängliggörande av kultur tillsammans med det som görs av de verksamheter som redan finns i modellen. Vi kan konstatera att projekt som beviljats utvecklingsbidrag i ett antal fall övergått till att bli reguljär verksamhet, som får verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen. Sex verksamheter som har beviljats utvecklingsbidrag fick också verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen 2022. Nedan beskriver vi dessa kortfattat. Ytterligare ett antal utvecklingsprojekt har införlivats i befintliga verksamheter, vilket föranlett höjda verksamhetsbidrag. Vi beskriver några av dessa nedan.

ShareMusic & Performing Arts är ett nationellt kunskapscenter för konstnärlig utveckling och inkludering som har beviljats utvecklingsmedel. Kunskapscentret får från och med 2022 verksamhetsbidrag genom kultursamverkansmodellen från Region Jönköpings län, Region Skåne och Västra Götalandsregionen. Projektet var prioriterat både utifrån interregional samverkan och breddat deltagande.

Rejmyre Art lab i Östergötland är ett konstnärsdrivet initiativ och sorteras under prioriteringsgrunden bild och form. Verksamheten är lokaliserad till ett gammalt glasbruk och kan beskrivas som ett långsiktigt, platsbaserat konstnärligt forskningsprojekt, ett center för studier i periferin. Verksamheten har verksamhetsbidrag sedan 2021.

I Kalmar län har arbetet med litteratur som konst start stärkts, först genom utvecklingsbidrag och från 2021 i form av verksamhetsbidrag till Litteraturnod Vimmerby.

Ett par exempel på befintliga kommunala verksamheter som har stärkts genom utvecklingsbidrag och sedan införlivats i modellens grundfinansiering finns inom bild- och formområdet. I Falkenberg (region Halland) har verksamheten i Rian designmuseum utvecklats och inkorporerats bland regionens prioriterade verksamheter. Inom projektet byggdes nätverk och nya förmedlings- och visningsformer etablerades. Verksamhetsbidrag till Rian beviljades 2022.

Ystads konstmuseum utvecklade i projektet Bästa biennalen – metodutveckling för tillgängligt konstmuseum – en biennial för hela Skåne med fokus på barn och unga. Verksamheten permanentades efter projektiden, och Region Skåne gjorde bedömningen att detta borde resultera i att inte bara Bästa biennalen blir en del av modellen, utan att Ystads konstmuseum i sin helhet bör stärka det regionala bild- och formarbetet. Bästa biennalen fick verksamhetsstöd inom modellen från och med 2018, och från och med 2022 ingår hela museet som en regional verksamhet.

I Östergötland har den samtida cirkusen etablerats som ett verksamhetsområde genom utvecklingsbidrag. Efter en projekttid som fokuserat på att utveckla samarbete med ett antal kommuner i länet, har cirkusfrämjandet nu blivit reguljär verksamhet, som bland annat konkretiserats i ett uppdrag till Östgötateatern. Verksamhetsbidrag beviljades 2022.

Utöver de verksamheter som beskrivits ovan, har utvecklingsbidrag också resulterat i förändrade/förstärkta uppdrag till befintliga verksamheter. Detta gäller bland annat inom dansområdet, där flera regionteatrar fått förstärkta och tydligare uppdrag efter utvecklingsprojekt. Utvecklingsbidraget som Kronoberg/Blekinge beviljades för en danssatsning ledde till att Regionteatern Blekinge Kronoberg fick ett förändrat grunduppdrag som nu inbegriper dans. Därefter beviljades utvecklingsmedel för interregional danssamverkan, vilket medförde ytterligare förstärkning av konstområdet, interregionalt och nationellt.

På arkivområdet kan vi notera att regional enskild arkivverksamhet i flera fall beviljats förstärkt verksamhetsstöd som en följd av utvecklingsbidrag. Det mest framträdande exemplet är E-arkivet, som syftar till att lösa behovet av digitalt långtidsbevarande och är ett samarbete mellan Arkiv Sörmland, Folkrörelsearkivet för Uppsala län och Föreningsarkivet för Västernorrlands län. Initiativet inleddes 2017, då också Arkiv Gävleborg ingick.

Polarbibblo är en verksamhet vid Regionbibliotek Norrbotten som beviljats utvecklingsbidrag. Verksamheten är läs- och skrivfrämjande riktat till barn och unga i hela landet. Polarbibblos verksamhet finns tillgänglig på svenska, de tre samiska språken samt på Meänkieli. Region Norrbotten beviljades ett förstärkt verksamhetsbidrag 2022, bland annat mot denna bakgrund.

2. Bilaga: Intervjuade projektägare

Organisation	Verksamhetsform	Projektamn
Studiefremjandet Uppsala-regionen	Ideell forening	Studiefremjandet Uppsala-regionen; Kreativ lasande och skrivande for alla
Vimmerby kommun	Kommun	Vimmerby kommun; Nod for litteraturomradet i Kalmar lan
Region Varmland	Region	Region Varmland; Var ar hem?
Hudiksvalls kommun	Kommun	Hudiksvalls kommun; Scen:se
Milvus Artistic Research Center	Ideell forening	Milvus Artistic Research Center; A smile and a handshake
Kulturförvaltningen, Malmö Stad	Kommun	Kulturförvaltningen, Malmö Stad; Migration Memory Encounters ar 3
Region Västerbotten Ingela Gotthardsson	Landsting	Region Västerbotten; Hbtq och normkritisk kompetens
Västmanlands läns museum	Landsting	Västmanlands läns museum; Heterogena kulturarv - att ändra framtiden
Malmö Museer	Kommun	Malmö Museer; Tingens Metod
Heimbygda	Ideell forening	Heimbygda; Så blir vi yngre
Grafikens Hus	Aktiebolag	Grafikens Hus; Framtidens Grafik
Region Jönköpings län	Landsting	Region Jönköpings län ; Nya Småland
Ystads kommun/Ystads konstmuseum	Kommun	Ystads kommun/Ystads konstmuseum; Bästa Biennalen - metodutveckling for tillgängligt konstrum
Falkenbergs museum/Rian designmuseum	Kommun	Falkenbergs museum/Rian designmuseum; Utveckling av Rian designmuseum till en nod inom designområdet

Emmaboda kommun	Kommun	Emmaboda kommun; Light in motion
Konsthall Tornedalen	Ideell förening	Konsthall Tornedalen; Konsthall Tornedalen
Alma Löv Museum	Ideell förening	802499-7721; Alma Experience
Kalmar Konstförening	Ideell förening	Kalmar Konstförening; Förnyelse av kulturarv med samtidskonst som kompass
Konstnärscentrum väst	Ideell förening	Konstnärscentrum väst; (X)sites Plattform 2019
Cirkör AB	Aktiebolag	Cirkör AB; Samarbetsprojekt för utveckling, modellskapande och spridning av samtida cirkus
DIS/Dans i Stockholms stad och län	Ekonomisk förening	DIS/Dans i Stockholms stad och län; KoKo/kommunkoreograf
Region Jönköpings län	Landsting	Region Jönköpings län ; Etablera ShareMusic som ett kunskapscentrum för konstnärlig utveckling och inkludering
Dansinitiativet	Ideell förening	Dansinitiativet; Dance artists in Barents

Kulturrådet
Box 27215, 102 53 Stockholm
Besök: Borgvägen 1-5
Tel: 08 519 264 00
E-post: kulturradet@kulturradet.se

© Statens kulturråd 2023
ISBN 978-91-89748-17-0

kulturradet.se